

Kaderplan 2017 – 2020

Kaderplan 2017 - 2020

Gemeente Eemsmond

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Inleiding	2
1 Eemsmond in de herindeling: binden en verbinden	4
2 Grip op grote Projecten	7
3 Kaders ten aanzien van Reserves en Voorzieningen	10
4 Financieel meerjarenperspectief	15
5 Programma's	22
5.1 Wonen en gebiedszaken	22
5.2 Demografie en leefbaarheid	26
5.3 Bestuurszaken	31
5.4 Economie en maatschappij	37
5.5 Infrastructuur en milieu	43
5.6 Dienstverlening en ondersteuning	47
6 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	54
BIJLAGEN BIJ HET KADERPLAN	61
Bijlage 1: Financiële mutaties Kaderplan 2017-2020	62
Bijlage 2: Meerjarenoverzicht investeringen 2016 - 2020: opgenomen in het meerjarenperspectief	66
Bijlage 3: Verklaring van afkortingen	69

Inleiding

Algemeen

Elk jaar presenteert het college een kaderplan aan de raad. Door te discussiëren over dit plan kan de raad invulling geven aan zijn kaderstellende rol. Het doel van het kaderplan is het aangeven van kaders aan het college voor het opstellen van de eerstvolgende begroting en de bijbehorende meerjarenraming. Nadere uitwerking van de aangereikte kaders in de vorm van plannen voor de komende jaren krijgt vervolgens zijn beslag in de Programmabegroting en de verschillende afdelingsplannen.

Net als in andere jaren zijn meerdere mutaties ten opzichte van de huidige begroting (2016) aangedragen. Wijzigingen op bestaande budgetten, maar ook nieuwe budgetten, voortvloeiend uit ontwikkelingen die zich voordoen, of die zich hebben voorgedaan.

In de Programmabegroting 2016 hebben we een negatief begrotingsresultaat in 2016 gepresenteerd; wel was daarbij sprake van een sluitende meerjarenraming (een positief resultaat vanaf 2018). Aangezien geen sprake kan zijn van een verschuivend meerjarenperspectief is ook in dit Kaderplan het streven geweest om in ieder geval vanaf 2018 een sluitende meerjarenraming te presenteren.

De meicirculaire is op 31 mei 2016 gepubliceerd; de effecten hiervan konden niet meer in dit Kaderplan worden verwerkt. We zullen deze effecten in het raadsvoorstel bij het Kaderplan 2017-2020 verwerken.

We hadden verwacht dat in de meicirculaire onder andere de effecten van de laatste fase van het groot onderhoud aan het gemeentefonds (herijking van maatstaven) zouden worden gepresenteerd. Aangezien het streven is om besluitvorming voor de zomer af te ronden, verwachten we dit in de septembercirculaire ingevuld te zien. Het betreft hier de effecten van de herijking van het cluster VHROSV (Volkshuisvesting, ruimtelijke ontwikkeling, stedelijke vernieuwing). Een vooraankondiging van deze effecten laat zien dat Eemsmond een voordeelgemeente zal zijn. We hebben vooralsnog dit positief effect niet opgenomen in het meerjarenperspectief in dit kaderplan, om de definitieve cijfers af te wachten. Wel hebben we een deel van dit effect als mogelijke oplossing voor het dichten van het tekort benoemd.

De opmaat naar een eventuele herindeling

Het college van B&W heeft behoefte om met de raad van gedachten te wisselen over kaders die richting moeten geven aan ons verdere handelen (plannen, acties, investeringen etc.) in de opmaat naar een herindeling per 1 januari 2019. Op basis van de nodige overwegingen doet het college hiertoe een voorstel. Dit voorstel vindt u terug in een afzonderlijk hoofdstuk en maakt daarmee deel uit van de beraadslaging in de raad.

De vastgestelde kaders kunnen effect hebben op de nu gepresenteerde inhoud van het Kaderplan 2017-2020. In de huidige versie van het Kaderplan is met de consequenties van deze kaders nog geen rekening gehouden. Ten tijde van de begroting zullen de consequenties inzichtelijk zijn en

worden deze in de begroting van 2017 meegenomen. Dan is er overigens ook meer bekend over met welke gemeenten we zullen herindelen en per welke datum.

Leeswijzer

U treft in het eerste hoofdstuk de kaders aan die richting moeten geven aan ons handelen richting een eventuele herindeling. Vervolgens is in hoofdstuk 2 een voorstel opgenomen over de procedure rond grote projecten: welke definitie kunnen we hanteren, hoe wordt iets als 'groot project' aangemerkt en hoe en wat gaan we hierover rapporteren.

Met hoofdstuk 3 willen we komen tot kaders, op basis waarvan we de huidige nota Reserves en Voorzieningen willen actualiseren.

Hoofdstuk 4 geeft een meerjarenperspectief weer voor de jaren 2017 tot en met 2020, met een toelichting op de verschillende onderdelen hierin. In hoofdstuk 5 gaan we per programma in op de ontwikkelingen die spelen binnen dit programma en lichten we toe welke voorstellen opgenomen zijn, die leiden tot wijzigingen ten opzichte van de begroting 2017. In hoofdstuk 6 gebeurt ditzelfde voor de Algemene dekkingsmiddelen.

1 Eemsmond in de herindeling: binden en verbinden

De opmaat naar een eventuele herindeling

Nu een gemeentelijke herindeling, in welke samenstelling van gemeenten dan ook, steeds concreter wordt is het belangrijk om grondig na te denken hoe we daar als gemeentelijke organisatie op willen inzetten. We zijn daarbij op zoek naar een verbindend kader dat zowel bestuur als ambtelijke organisatie handvatten kan bieden om samen de strategie en (inhoudelijke) positionering in de komende tijd te bepalen. We beginnen daarbij niet bij nul, maar kunnen uiteraard putten uit reeds gevoerde discussies in het (recente) verleden en beschikbare documenten.

Belangrijk is dat we een herindeling vanuit Eemsmond zien als een investering in de toekomst. Eerst zaaien, daarna pas oogsten. Transparantie, commitment en onderling vertrouwen zijn randvoorwaarden die we positief moeten nastreven om een succesvolle rol in het proces te kunnen verwerven.

Het college van B&W heeft samen met het MT nagedacht over kaders die richting moeten geven aan ons verdere handelen (plannen, acties, investeringen etc.) in de opmaat naar een herindeling (per 1 januari 2019). Hierover zou het college graag van gedachten wisselen met de raad.

De kaders zoals u deze in dit hoofdstuk aantreft kunnen van invloed zijn op de inhoud van het Kaderplan 2017-2020. In de huidige versie van het Kaderplan is met de consequenties van deze kaders echter nog geen rekening gehouden. De kaders zijn immers nog niet in de raad bepaald. Als bijlage bij het Kaderplan treft u een voorstel aan hoe het college denkt dat met de (beleids)plannen, acties en investeringen etc. in de nabije toekomst zou kunnen worden omgegaan.

Ten tijde van de begroting zullen de consequenties inzichtelijk zijn en deze worden in de begroting van 2017 meegenomen. Dan is er overigens ook meer bekend over met welke gemeenten we zullen herindelen en per welke datum.

Dit najaar zullen dorpenrondes "oude stijl" worden georganiseerd om bij onze inwoners op te halen welke mogelijkheden de herindeling voor hun dorpen biedt. Welke wensen hebben de inwoners als het gaat om een duurzame, toekomstbestendige ontwikkeling van hun dorpen en de in hun ogen daarvoor benodigde maatschappelijk verantwoorde investeringen.

Kaders voor herindeling

1. Hoe streven we naar een bindend en verbindend kader vanuit Eemsmond in het herindelingsproces / Wat willen we als Eemsmond bereiken met een herindeling / Hoe zien wij de nieuwe heringedeelde gemeente?

We willen onverminderd doorgaan met het verder uitwerken van het begrip regiegemeente / netwerk gemeente (uitgaand van de mogelijkheden van gelijkwaardigheid in partnerschap), het liefst in samenwerking/samenhang met de beoogde partners. Het anticiperen op burgers nabijheid en burgerparticipatie vraagt wellicht om een andere vorm van organisatie, zowel bestuurlijk als

ambtelijk. We werken een voorstel uit hoe die andere organisatievorm eruit kan zien, mogelijk dat het werken met gebiedsregisseurs een invulling kan zijn (deze werkwijze kan dan ook worden ingebracht in de op te stellen structuur met onze partners).

2. Welke kernwaarden hanteren we nu in Eemsmond en welke willen we meenemen in de nieuwe gemeente?

Kernwaarde 1: Een goede sociale infrastructuur willen we graag in stand houden en als de mogelijkheden er zijn eventueel op onderdelen uitbreiden. We willen hier als gemeente graag een leidende trekkersrol in oppakken.

Kernwaarde 2: We willen graag de economische ontwikkeling in het gebied verder versterken. We willen hier graag een leidende trekkersrol als gemeente in oppakken.

Kernwaarde 3: Duurzaamheid en innovatie (ook in relatie tot gebiedsontwikkeling) zijn speerpunten. We willen hier als gemeente meer op profileren en acties op ondernemen. Ook hiervoor geldt een leidende, trekkersrol als gemeente.

Bovenstaande kernwaarden relateren we aan de Strategische Agenda van de G7 en bekijken we op wat voor Eemsmond relevant is.

3. Hoe willen wij onze gemeente wegzetten in het herindelingstraject/wat doen we (juist) wel en wat doen we niet meer?

Als het gaat om de vraag "wat doen we (juist) wel en wat doen we niet meer tot startdatum van de nieuwe heringedeelde gemeente" dan komen we tot de volgende opties:

1) Als het gaat om lopende (beleids)plannen, ontwikkelingen en investeringen die reeds zijn afgestemd met de raad, dan worden deze zonder wijziging voortgezet en uitgevoerd (vb. onderhoudsniveau infrastructuur).

2) A)

Als het gaat om nieuwe (beleids)plannen, ontwikkelingen en investeringen die een meerwaarde kunnen opleveren voor onze gemeente (en een positieve uitstraling hebben naar de nieuwe gemeente), dat wil zeggen de nut en noodzaak zijn helder, de kernwaarden worden gediend én de investering is maatschappelijk verantwoord, dan kunnen op basis van een gedegen afweging hiervoor de reserves worden aangewend.

B)

Naar aanleiding van keuzes in 2A) zullen ook keuzes gemaakt worden ten aanzien van nieuwe (beleids)plannen, ontwikkelingen en investeringen die niet noodzakelijk op korte termijn hoeven te worden opgepakt en meer tot hun recht komen in de nieuwe gemeente.

Een eerste uitwerking van het hanteren van bovenstaande opties is opgenomen in de afzonderlijke bijlage die bij het Kaderplan 2017-2020 is bijgevoegd.

4. Rolbepaling in het herindelingproces

Op basis van het bovenstaande kader is het belangrijk om met elkaar de strategische positiebepaling te bepalen:

We zetten in het kader van ons eigen competentie management mensen in op hun kracht maar bepalen daarbij gezamenlijk een eenduidige strategie. De boodschap die we zowel bestuurlijk als ambtelijk Eemsmond uitdragen moet eenduidig en van te voren bepaald zijn. Het MT schuift hiervoor eens per 4 weken aan bij het college.

2 Grip op grote Projecten

Aanleiding

Op verzoek van de raad heeft de Rekenkamercommissie Het Hoogeland een onderzoek gedaan naar de informatievoorziening aan de raad bij grote projecten. Hierover heeft de rekenkamercommissie een rapport uitgebracht, voorzien van een aantal aanbevelingen.

Aan de raad is toegezegd om te komen tot een werkwijze voor het aanwijzen van 'Grote Projecten'. Voorgesteld werd om de raad in de ontwikkelfase van een project te informeren over alternatieven en de effecten van een project. Daarnaast werd voorgesteld om te komen met een opzet ten aanzien van voortgangsrapportages omtrent 'Grote Projecten'. Dit hebben we in dit Kaderplan opgenomen.

Huidige situatie

De gemeente werkt doorgaans met kaderstellende notities voorafgaand aan een raadsvoorstel. Hierin wordt aan de raad gevraagd, voorafgaand aan een verdere uitwerking van beleid of een project, de kaders hiervoor mee te geven.

Daarnaast worden regelmatig, voorafgaand aan behandeling in de raad, informatieve bijeenkomsten georganiseerd. Hierin wordt de raad geïnformeerd over de aanloop naar het raadsvoorstel toe: welke alternatieven zijn er, welke effecten hebben de alternatieven en welke keuzes wil men voorstellen.

Naar aanleiding van bovenstaand rapport en de bijbehorende aanbevelingen is een nieuw hoofdstuk opgenomen in de bestuursrapportage: 'Grip op grote projecten'. In dit hoofdstuk wordt verslag gedaan aan de raad gerapporteerd over de voortgang van een aantal door het college aangewezen projecten. Hierbij wordt stilgestaan bij de doelstelling van het project, de risico's die het project kent en de inhoudelijke en financiële voortgang. Deze rapportage verschijnt twee maal per jaar, waarbij vervolgens ook in de jaarrekening verantwoording wordt afgelegd over alle lopende projecten.

Bij bijzondere ontwikkelingen binnen grote projecten wordt regelmatig een informatieve raadsbijeenkomst georganiseerd. Hierin wordt de raad geïnformeerd over de voortgang van het project en de ontwikkelingen die zich hier voordoen. Dit is bijvoorbeeld gebeurd bij het Boukemapark, de huisvesting van de brandweer, centrumontwikkelingen etc.

Verder wordt in 2016 in de organisatie het 'projectmatig werken' geïntroduceerd. In eerste instantie zullen medewerkers opgeleid gaan worden, om hier vervolgens o.a. binnen de grotere gemeentelijk projecten uitvoering aan te kunnen geven.

Definitie van een project

Willen we komen tot een werkwijze voor het aanwijzen van grote projecten, zullen we eerst een definitie van wat wij onder een groot project verstaan moeten formuleren.

Definitie project

Een project is een, in de tijd en middelen begrensde, activiteit om iets te creëren. Het onderscheidt zich door zijn eenmalige karakter. Een project heeft naast een duidelijk doel, een strakke planning, deadlines en een gestructureerde aanpak. Het wordt meestal in samenwerking met verschillende mensen en/of organisaties uitgevoerd.

Wanneer is een project te definiëren als 'groot project'? Hiervoor stellen wij de volgende kaders voor:

- met substantiële financiële consequenties en/of aanmerkelijke uitvoeringsrisico's voor de gemeente;
- de activiteit heeft belangrijke gevolgen voor de samenleving of de gemeente;
- er is sprake van een in organisatorisch opzicht complex besturings- en uitvoeringsproces.

We weten dat bovenstaande kaders niet objectief zijn. Wat de één een substantieel financieel effect of risico vindt, kan door een ander niet zo ervaren worden. Het werken met bijvoorbeeld een grensbedrag voor de financiële impact voegt daardoor niets toe. Ook de gevolgen voor de samenleving of gemeente kun je verschillend beoordelen.

Voorstel voor werkwijze

Betrekken raad tijdens ontwikkelfase van een project

Onder het kopje 'huidige situatie' is toegelicht hoe de organisatie op dit moment de raad betreft tijdens de ontwikkelfase van een project. We willen voorstellen om deze werkwijze ongewijzigd te handhaven.

Het aanwijzen van een groot project

Aangezien volop gediscussieerd kan worden over wat de grenzen zijn voor een 'groot project' stellen we voor dat het college een voorstel doet bij de Begroting (en in voorbereiding hierop in het Kaderplan) voor het aanwijzen van de te benoemen grote projecten. Ook bij afzonderlijke raadsvoorstellen, waarin nieuwe projecten worden aangedragen, doet het college een voorstel om dit al dan niet onder de grote projecten te scharen.

Het rapporteren over grote projecten

Gedurende de looptijd van een groot project wordt in de twee bestuursrapportages verslag gedaan over de voortgang van de projecten. Hierbij wordt ingegaan op:

- a. een omschrijving van de projectopdracht (wie is opdrachtgever, wie is opdrachtnemer, wat houdt de opdracht in);
- b. het doel van het project (wat willen we ermee bereiken);
- c. de risico's die het project kent (zijn deze in de afgelopen periode toe- of afgenomen; welke maatregelen treffen we om de risico's zoveel mogelijk te beperken);
- d. de (inhoudelijke) voortgang van de uitvoering van het project (waar staan we ten opzichte van de planning, is er sprake van onvoorziene ontwikkelingen, moet het project bijgesteld worden);

e. de financiële voortgang van het project (wat is het budget, wat hebben we hier van uitgegeven, wat denken we nog uit te gaan geven).

Uiteraard wordt ook in de rekening (eindverantwoording) verslag gedaan van de verschillende projecten, investeringen en beleidsspeerpunten.

Aanwijzen van grote projecten in het Kaderplan

De boven beschreven werkwijze maakt duidelijk dat een lijst met grote projecten een dynamische lijst is. De lijst wordt immers aangevuld of gewijzigd bij het vaststellen van de begroting en eventueel tussentijds bij besluitvorming over afzonderlijke raadsvoorstellen.

Op basis van bovenstaande kaders komen we voor de komende jaren op dit moment op de volgende 'grote projecten' uit:

Reeds lopende projecten:

1. Brede school Uithuizen (programma 2);
2. Boukemapark (programma 2).

Nieuw opgevoerde projecten:

3. Centrumvoorzieningen Uithuizen (programma 1).

Mogelijk wordt deze lijst nog uitgebreid na besluitvorming in de raad over:

4. de uitvoering van de transitie onderwijsgebouwen en gerelateerde voorzieningen (programma 2);
5. (de voorbereiding op) de gemeentelijke herindeling (programma 3).

3 Kaders ten aanzien van Reserves en Voorzieningen

Aanleiding

In 2017 dient de nota Reserves en Voorzieningen geactualiseerd te worden. Aangezien de effecten van deze actualisatie een plek dienen te krijgen in de Begroting 2017, willen we in dit Kaderplan een aanzet doen voor de te hanteren kaders voor de nadere uitwerking van de nota Reserves en Voorzieningen.

Bij de behandeling van de begroting 2016 is door de wethouder Financiën toegezegd met een kaderstellende notitie te komen.

Korte evaluatie

In 2011 is de nota Reserves en Voorzieningen vastgesteld. Hierin is een groot aantal nieuwe reserves gevormd, vanuit de in 2009 ontvangen middelen uit de verkoop van Essent-aandelen. Deze uitbreiding van het aantal reserves is in 2011 door de raad vastgesteld. De afgelopen jaren zijn regelmatig geluiden gehoord over het grote aantal reserves, de onduidelijkheid waarvoor de reserves gevormd zijn en de beperkte vrij aanwendbare ruimte in de reserves.

De voorgestelde kaders voor de nieuwe (te actualiseren) nota Reserves en Voorzieningen zullen mede moeten bewerkstelligen dat er meer inzicht komt voor de raad.

Huidige ontwikkelingen

Op dit moment is sprake van een vernieuwingsslag van het BBV, het Besluit Begroten en Verantwoorden. In dit besluit ligt, sinds 2004, de regelgeving rond de op te stellen begrotings- en verantwoordingsstukken van gemeenten.

In 2004 lag de nadruk op het vergroten van de transparantie van het proces van begroting en verantwoording en het versterken van de positie van de raad. Inmiddels is sprake van diverse ontwikkelingen, die vragen om een vernieuwing van het BBV.

De adviezen in het rapport van de commissie Depla worden door de commissie BBV verder uitgewerkt, onder andere in de vorm van toelichtende en richtinggevende notities. In deze notities doet de commissie aanbevelingen (geven steun en richting aan de praktijk) en stellige uitspraken (verwacht wordt dat deze worden gevolgd) over aspecten die niet geregeld worden met het nieuwe BBV, maar waar in de praktijk wel veel vragen over zijn of discussie over is.

Rentetoerekening aan reserves

Zo is de notitie Rente 2017 verschenen, waarin wordt weergegeven hoe om moet worden gegaan met de rentelasten en -baten in de begroting en de jaarstukken. Eén van de aanbevelingen is om geen rentevergoeding (of een vergoeding voor inflatie) meer toe te rekenen aan het eigen vermogen (zijnde de reserves).

Er wordt momenteel een rentevergoeding berekend over het eigen vermogen (dit is een eigen financieringsmiddel). Deze rente wordt als lasten toegerekend aan de verschillende programma's. De gemeente heeft de keuze deze als baten op te nemen in de begroting (dus als algemeen

dekkingsmiddel); dit doen wij met de rente over de ondergrens van de algemene reserve. Of de rente wordt toegevoegd aan de reserves.

Deze systematiek creëert een fictieve rentelast en leidt naar het oordeel van de commissie BBV tot het (onnodig) opblazen van de programmalasten.

Activeren van investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

In de huidige BBV is onderscheid gemaakt tussen investeringen met economisch nut en met maatschappelijk nut. Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut hoefden niet verplicht te worden geactiveerd; de last mocht ook in één keer in zijn geheel in de lasten opgenomen worden (in één keer volledig afschrijven). Aangezien het hierboven om een eigen keuze gaat, gaan gemeenten hier verschillend mee om, wat de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten niet ten goede komt.

De systematiek van activering en afschrijving voor is alle investeringen gelijk getrokken: investeringen met maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met economisch nut, geactiveerd (waarbij reserves niet op het investeringsbedrag in mindering mogen worden gebracht) en over de verwachte gebruiksduur afgeschreven.

Wel is het mogelijk om voor eventuele afschrijvingslasten een dekkingsreserve te vormen. Hieruit kan dan jaarlijks een bedrag ter grootte van de afschrijvingslast van de investering met maatschappelijk nut gedekt worden.

Definities

Voor overgegaan kan worden tot het stellen van kaders zal ook een aantal definities bekend moeten zijn ten aanzien van reserves en voorzieningen.

Reserves zijn de vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken (artikel 42, lid 1 BBV). Bedrijfseconomisch zijn reserves vrij te bestemmen. De gemeenteraad kan aan reserves een bepaalde bestemming geven, maar er is geen sprake van een verplichting tegenover derden. De bestemming die de raad aan een reserve heeft gegeven, kan ook weer ongedaan worden gemaakt.

In het besluit BBV worden bepalingen gegeven over reserves en voorzieningen.

In artikel 43 lid 1 van het BBV worden twee soorten reserves onderscheiden:

- a) algemene reserve: de algemene reserve is de reserve waaraan door de raad geen bestemming is gegeven. Gevolg hiervan is dat deze reserve in beginsel vrij besteedbaar is.
- b) bestemmingsreserves: volgens artikel 43, lid 2 BBV wordt onder een bestemmingsreserve verstaan een reserve waaraan door de gemeenteraad een bepaalde bestemming is gegeven.

De voorzieningen worden gerekend tot het vreemd vermogen en zijn niet vrij te besteden. Een voorziening is een apart gezet bedrag voor een onvermijdelijke toekomstige uitgave waarvan het tijdstip en de omvang niet exact bekend zijn. Er vloeit een verplichting uit voort tegenover

derden. Voorzieningen mogen niet groter of kleiner zijn dan de verplichtingen of risico's waarvoor ze zijn ingesteld.

Voorgestelde kaders

Het uitgangspunt voor de op te stellen (te actualiseren) Nota Reserves en Voorzieningen is (uiteraard) de geldende wet- en regelgeving: het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten), de stellige uitspraken en aanbevelingen van de commissie BBV, de wet Fido (Financiering Decentrale Overheden) en de financiële verordening van de gemeente Eemsmond

Aanvullend willen we de volgende kaders voorstellen:

Voor reserves:

1. De functies van de reserves zijn:
 - a. bufferfunctie: de reserve (en vooral de algemene reserve) dient als buffer voor het opvangen van eventuele onvoorziene (incidentele) uitgaven.
 - b. bestedingsfunctie: bestemmingsreserves hebben specifiek een bestedingsfunctie.
 - c. financieringsfunctie: reserves kunnen worden gebruikt als eigen financieringsmiddel omdat ze onderdeel uitmaken van het totale vermogen van een gemeente. Het vermogen kan worden aangewend als intern financieringsmiddel.
 - d. inkomensfunctie: een reserve heeft een inkomensfunctie als de bespaarde rente over de reserve als structureel dekkingsmiddel wordt gebruikt in de begroting. (Let op: als besloten wordt om geen rente meer toe te voegen aan de reserves, vervalt deze functie).
 - e. egalisatiefunctie: reserves kunnen gebruikt worden om baten en lasten over de jaren heen gelijkmatig te verdelen.
 - f. dekkingsfunctie: een 'afschrijvingsreserve' kan gebruikt worden ter dekking van de afschrijvingslast van investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.Een reserve wordt enkel ingesteld als hiermee in ieder geval één van bovenstaande functies wordt ingevuld.
2. Bestemmingsreserves worden ingesteld:
 - voor concrete, door de raad vast te stellen doelen;
 - vanaf een ondergrens van € 50.000;
 - bij besluit van de raad, waarbij wordt aangegeven: het doel van de reserve, de gewenste of noodzakelijke minimale en/of maximale omvang, de grootte en wijze van stortingen en onttrekkingen.
 - de minimale en/of maximale omvang van de reserve moet onderbouwd zijn;
 - de grootte van de stortingen en onttrekkingen moeten onderbouwd zijn.
3. Wijziging van het doel, de bestemming, of andere factoren van een reserve (minimum, maximum, duur e.d.) vindt bij raadsbesluit plaats.
4. De reserves worden tenminste eens in de vier jaar geëvalueerd door de nota reserves en voorzieningen te actualiseren. Dit betekent dat van alle reserves beoordeeld wordt of het doel waarvoor de reserves zijn gevormd nog relevant is, de omvang in overeenstemming is

met de gestelde doelen en de overige factoren actueel zijn (einddatum, minimum, maximum e.d.).

5. Er wordt geen beperking opgelegd t.a.v. het maximaal aantal gevormde reserves. De overige kaders moeten borgen dat er duidelijkheid bestaat over nut en noodzaak van een reserve en daarmee inzicht in de aanwezige reserves. Het aantal mag hier niets aan afdoen.
6. Conform de aanbeveling van de commissie BBV wordt aan reserves geen rente meer toegevoegd. Hierdoor vallen de rentelasten lager uit, maar worden de reserves niet meer opgehoogd met de gebruikelijke rentetoevoeging.
7. Richting de herindeling: Als het gaat om nieuwe (beleids-)plannen, ontwikkelingen en investeringen die een extra plus kunnen opleveren voor onze gemeente, dat wil zeggen de nut en noodzaak zijn helder, de kernwaarden worden gediend én de investering is maatschappelijk verantwoord, dan kunnen op basis van een gedegen afweging hiervoor de reserves worden aangewend.

Voor voorzieningen:

1. Het instellen van voorzieningen vindt plaats op grond van de regels van het BBV. Dit houdt in dat noodzakelijk te vormen voorzieningen via wet en regelgeving ook daadwerkelijk gevormd moeten worden, ongeacht of de raad hiertoe vooraf heeft besloten.
2. Het instellen van een voorziening is een bevoegdheid van het college van B&W.
3. Voorzieningen ter egalisatie van kosten worden uitsluitend bij raadsbesluit ingesteld omdat aan dergelijke voorzieningen keuzes ten grondslag liggen (bijv. onderhouds- en kwaliteitsniveau, beheerplannen).
4. Over de vorming van voorzieningen ter dekking van verplichtingen en verliezen, risico's en/of bijdragen van derden wordt de raad geïnformeerd.
5. Bij het instellen van een voorziening wordt aangegeven:
 - het doel waarvoor de voorziening wordt gevormd;
 - de gewenste of noodzakelijke omvang. Van elke voorziening moet een financiële onderbouwing aanwezig zijn;
 - de omvang en de wijze van stortingen en bestedingen (structureel of incidenteel), inclusief onderbouwing daarvan, bijvoorbeeld op basis van meerjarenplanning.
6. Voorzieningen moeten dekkend zijn voor de achterliggende verplichtingen en risico's. Ze mogen daarom niet groter of kleiner zijn dan de verplichtingen of risico's waarvoor ze zijn gevormd.
7. Onttrekkingen worden rechtstreeks ten laste van een voorziening verantwoord en blijven dus buiten de baten en lasten in de exploitatie. De autorisatie van bestedingen door de raad vindt plaats door middel van:
 - de vierjaarlijkse evaluatie en vaststelling van de nota Reserves en voorzieningen;
 - het raadsbesluit over de instelling van voorzieningen ter egalisatie van kosten en de vaststelling van bestedings- c.q. beheerplannen die daar aan ten grondslag liggen;
 - de begroting, de tussentijdse rapportages en begrotingswijzigingen waarin de dotaties aan voorzieningen en de begrote onttrekkingen worden weergegeven;
 - de jaarrekening waarin de onttrekkingen worden aangegeven en voorzieningen individueel worden toegelicht.

8. De rekenrente over de boekwaarde van de voorzieningen op 1 januari komen ten gunste van de algemene reserve. Hiermee wordt voldaan aan artikel 45 BBV, waarin staat dat rentetoevoegingen aan voorzieningen niet zijn toegestaan. Er is een aantal uitzonderingen: de voorzieningen 'pensioenverplichtingen wethouders', 'uitvoering baggerplan' en 'tekorten exploitaties' (grondexploitaties en woonrijp maken). Deze voorzieningen zijn gewaardeerd tegen een contante waarde. Toevoeging van de contante waarde rekenrente aan een voorziening is wel toegestaan. Deze werkwijze willen we handhaven.

4 Financieel meerjarenperspectief

Wanneer uw raad kaders wil stellen, is inzicht in de financiële positie van de gemeente gewenst. In dit onderdeel willen wij de financiële gevolgen van de voorstellen uit dit kaderplan schetsen.

Recapitulatiestaat meerjarenperspectief

Op de volgende pagina vindt u een recapitulatie van het meerjarenperspectief 2017-2020. In dit perspectief zijn de voorziene financiële wijzigingen opgenomen (zie bijlage 1). Dit betreft zowel wijzigingen op reguliere budgetten als nieuw opgevoerde budgetten.

In het meerjarenperspectief zijn de gevolgen van de decembercirculaire 2015 verwerkt. Uiteraard zullen ook de gevolgen van de meicirculaire 2016, die op het moment van opstellen van dit kaderplan nog niet waren berekend, de nodige doorwerkingen kennen in de algemene uitkering. Zodra we de gevolgen van de meicirculaire inzichtelijk hebben gemaakt, zullen deze in het raadsvoorstel behorend bij dit Kaderplan worden opgenomen.

Recapitulatie meerjarenraming 2017-2020

Omschrijving	2017	2018	2019	2020
<i>Uitgangspunt</i>	-813.358	-1.001.503	-524.860	-322.477
<i>+ correctie structureel tekort voorjaarsnota 2016</i>	-1.433			
Af:				
Onvoorzien structureel	15.000			
Loon-/prijsmutaties	214.545	74.000	87.000	74.000
Structurele budgetaanpassingen	284.404	-4.918	-6.504	54.010
Correctie op raming uitgaven o.b.v. informatie uit alg. uitkering:				
<i>Verloop uitgaven 3D's (budgetneutraal ramen)</i>	-305.631	-564.542	-393.829	-204.537
<i>Individuele studietoelage</i>	8.411	4.520		
<i>Uitvoeringskosten Participatiewet</i>	7.728	7.479	6.150	
<i>Taaleis Participatiewet</i>	2.896			
<i>Uitvoeringskosten vrijlating lijfrentepobouw</i>	2.177	2.125	2.090	
<i>Uitgaven Wmo (HH)</i>	53.953			
<i>Totaal (=A)</i>	283.483	-481.336	-305.092	-76.527
Bij:				
Aanpassing belastingen	685.546	517.375	325.881	331.754
Vrijkomende middelen	63.552	83.681	121.489	204.937
Algemene uitkering	-555.939	-438.549	-276.263	-44.593
Opgenomen structurele bezuinigingen (ronde 2014), excl. extra verhogingen op belastingen en heffingen	30.000			
<i>Totaal (=B)</i>	223.159	162.507	171.107	492.098
Af:				
Investeringen 2016	126.388			
Investeringen 2017		167.201		
Investeringen 2018			273.816	
Investeringen 2019				136.166
<i>Totaal investeringen (=C)</i>	126.388	167.201	273.816	136.166
Structurele saldi	-1.001.503	-524.860	-322.477	109.982

Opgevoerd aan incidentele bedragen in: (deze dienen te worden gedekt uit de Reserves)	2017	2018	2019	2020
Bestaand beleid	1.411.418	784.481	373.657	21.818
Investerings	1.411.418	784.481	373.657	21.818
Incidenteel beschikbaar	-1.001.503	-524.860	-322.477	109.982
<i>Totaal te onttrekken aan de reserves</i>	2.412.921	1.309.341	696.134	
<i>Incidentele ruimte gedurende het boekjaar</i>				88.164

Waarbij sprake is van de volgende onttrekkingen (-/-) en toevoegingen (+) aan de reserves:

Mutaties op reserves: (NB. Hierbij is geen rekening gehouden met rentetoevoeging)			
	Stand 1-1-'17	Toev. (+) / Onttrekk. (-/-)	Stand 1-1-'21 (excl. rentetoev.)
- Reserve automatisering	44.508		44.508
- Reserve personeelsbeleid	378.480		378.480
- Reserve e-overheid/KCC	118.516		118.516
- Reserve gladheidsbestrijding	68.181		68.181
- Reserve vervanging machines/materieel	752.024		752.024
- Reserve rationeel wegbeheer	-		-
- Reserve economische ontwikkelingen	101.645	-35.000	66.645
- Reserve bedrijventerrein Eemsmont	757.365		757.365
- Reserve onderhoud onderwijshuisvesting	121.920		121.920
- Reserve sportvoorzieningen	327.588		327.588
- Reserve sociale werkvoorzieningen	1.334.986	-313.178	1.021.808
- Reserve sociale voorzieningen	115.710		115.710
- Reserve wet maatschappelijke ondersteuning	457.817	-10.000	447.817
- Reserve onderhoud dorschhuizen	253.812		253.812
- Reserve decentralisaties	1.003.371		1.003.371
- Reserve energiebesparende maatregelen	-		-
- Reserve afkoopsom graven	438.671		438.671
- Reserve geothermie	94.191		94.191
- Reserve milieu	211.424	-113.000	98.424
- Reserve bovenwijkse voorzieningen	189.203		189.203
- Reserve grondbedrijf	227.609		227.609
- Reserve actualiseren bestemmingsplannen	8.279		8.279
- Reserve woon-/leefbaarheidplannen Eemsdelta	1.622.265	-150.000	1.472.265
- Reserve Ontwikkelpacten Eemsmont	2.722.251		2.722.251
- Reserve lokale woon-/leefbaarheidplannen	1.539.979		1.539.979
- Reserve jaarovergang	2.040.554		2.040.554
- Algemene reserve (ondergrens en weerstandscapaciteit)	1.815.000		1.815.000
- Reserve Horizontaal Toezicht	924.188		924.188
- Reserve infrastructuur	67.499		67.499
- Reserve demografische ontwikkelingen	690.527		690.527
- Algemene reserve (vrij besteedbaar)	5.196.421	-3.709.055	1.487.366
	23.623.984	-4.330.233	19.171.831

Gehanteerde uitgangspunten

Het uitgangspunt voor 2017 (-/- € 813.358) is het negatieve begrotingsresultaat van 2016. Dit is vervolgens aangevuld met de negatieve structurele effecten uit de voorjaarsrapportage 2016 (€ 1.433), waarmee het begrotingsresultaat negatiever uitvalt. Vervolgens maken we een aantal mutaties inzichtelijk. Deze worden hieronder toegelicht.

Onvoorzien structureel

Jaarlijks wordt het budget voor onvoorzien structureel aangevuld tot € 15.000.

Loon-/prijsmutaties

Voor 2017 is, naast de reguliere salarisverhogingen op basis van anciënniteit, rekening gehouden met 0,4% loonstijging vanuit de in 2016 vastgestelde CAO. Verder zal in 2017 een nieuwe CAO overeengekomen moeten worden en is mogelijk sprake van toenemende werkgeverslasten. Hiervoor is 1% stijging aangehouden.

Per 1 januari 2016 wordt als onderdeel van de nieuwe cao 'gemeenten 2013-2015' het individueel keuzebudget (IKB) bij gemeenten ingevoerd. Het IKB sluit aan bij de wens voor meer keuzevrijheid voor werknemers en is daarmee een verdere stap in de modernisering van de arbeidsvoorwaarden. In het IKB worden diverse op geld te waarderen arbeidsvoorwaarden, waaronder tijdelementen, omgezet in een budget dat door de werknemer vrij te besteden is.

Het IKB is een budget (in geld) dat elke medewerker maandelijks kan inzetten voor persoonlijk gekozen doelen. Het IKB bedraagt 16,3%: dat is de optelsom van 6% eindejaarsuitkering, 8% vakantietoelage, 1,5% levensloopbijdrage en 0,8% aan (omgerekend op basis van twee dagen of 14,4 uur) bovenwettelijk verlof. Als we deze 0,8% aan dagen in geld uitdrukken is ten opzichte van eerdere jaren een bijraming van circa € 53.000 nodig.

In totaal wordt in 2017 € 214.545 voor loonstijgingen en de effecten van het IKB geraamd. Voor prijsstijgingen wordt geen aanvullend budget opgenomen. Deze stijgingen dienen binnen bestaande budgetten opgevangen te worden.

Voor 2018 tot en met 2020 is de volgende raming voor loon- en prijsstijgingen berekend, waarbij de toevoeging aan het gemeentefonds het uitgangspunt is:

2018	€	74.000
2019	€	87.000
2020	€	74.000

Structurele budgetaanpassingen

Deze aanpassingen ten opzichte van de begroting 2016 hebben betrekking op de financiële gevolgen uit:

- in eerdere meerjarenramingen opgevoerde mutaties of onvermijdelijke wijzigingen;
- nieuw opgevoerde wijzigingen (nieuw), die we op dit moment voorzien.

Het gaat hierbij om budgetaanpassingen op reguliere budgetten of om beleidsspeerpunten. De mutaties uit investeringen staan lager in het overzicht opgenomen.

Correctie op raming uitgaven op basis van informatie uit de algemene uitkering

In de algemene uitkering worden middelen toegekend voor specifieke taken. Het rijk verwacht dat deze middelen ook aan deze taken worden uitgegeven. Zo ontvangen we in de jaren 2017 en 2018 middelen voor individuele studietoelage. Daarnaast ontvangen we in 2017 tot en met 2019 middelen voor het dekken van de uitvoeringskosten Participatiewet. Ook ontvangen we in 2017 een hogere integratie-uitkering Wmo ten opzichte van het voorgaande jaar. Tegenover deze inkomsten staan op deze regel dan ook uitgaven opgevoerd.

Daarnaast hebben we afgesproken om de uitgaven voor de drie decentralisaties budgetneutraal te ramen. Dat houdt in dat we tegenover de inkomsten (via de algemene uitkering) hetzelfde bedrag aan kosten ramen. Aangezien de inkomsten gedurende de komende jaren een afnemend verloop laten zien, laten we ook de uitgaven op dezelfde manier aflopen.

Aanpassing belastingen

Net als in de meerjarenraming 2017-2019, opgenomen in de Programmabegroting 2016, wordt ook in dit kaderplan vooralsnog uitgegaan van een verhoging van 3%, met uitzondering van de onroerende zaakbelastingen (OZB), de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Bij de OZB wordt de opbrengst in 2017 verhoogd met 3,5%, waarvan één procent opgenomen was onder de bezuinigingsopties om tot een sluitende meerjarenraming te komen. In 2018 wordt dit teruggedraaid naar een verhoging van 2,5% en voor de jaren na 2018 naar 2%.

De afvalstoffenheffing wordt, zoals ook in de vorige meerjarenraming (Begroting 2016) al was aangegeven, in 2017 verhoogd met € 18 voor een eenpersoonshuishouden en € 36 voor meerpersoonshuishoudens en in 2018 respectievelijk met € 12 en € 24. De verhoging in 2019 is komen te vervallen.

Bij de rioolbelasting gaan we uit van 100% kostendeckendheid. Aanpassing aan de kostenontwikkeling, inclusief (vervanging-)investeringen, mag conform het vastgestelde Afvalwaterbeleidsplan leiden tot maximaal een verhoging van € 5,-. Dit is echter niet voldoende om de kostenverhoging te dekken. Vandaar dat deze maximale verhoging losgelaten is. De tariefsverhogingen bedragen dan € 7,15 in 2017 en € 6,79 in de daarop volgende jaren.

Kostendeckendheid van leges en tarieven

Om baten en lasten van taken en activiteiten te kunnen aggregeren en met die van andere gemeenten te kunnen vergelijken, moeten ze in vergelijkbare eenheden worden ingedeeld. Hiertoe worden zogenaamde 'taakvelden' voorgeschreven.

Eén van de nieuwe taakvelden is het taakveld Overhead. Dit taakveld moet (centraal) terugkomen onder één van de programma's. In de programma's worden alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Het centraal begroten van de kosten van overhead betekent dat het niet langer mogelijk is om uit de taakvelden (voorheen de producten) alle tarieven te bepalen. Om deze reden is het van groot belang dat op een andere wijze uit de begroting blijkt hoe de tarieven worden berekend en welke beleidskeuzes bij die berekening zijn gemaakt. Dit dient in de paragraaf lokale heffingen terug te komen.

De berekening van de tarieven moet extracomptabel geschieden. De overhead moet daarbij op een consistente wijze worden toegerekend. Deze methode wordt niet door de wetgever voorgeschreven, maar moet door de raad worden vastgesteld en opgenomen in de financiële verordening.

Op dit moment wordt door de organisatie gekeken naar de impact van bovenstaande en de wijze waarop de (gehele) vernieuwing van de BBV in de begroting een plek dient te krijgen.

Vrijkomende middelen

Jaarlijks vallen middelen vrij door volledige afschrijving. Deels gaat het hierbij om vervangingsinvesteringen. Voor de komende jaren gaat het om de volgende bedragen:

<i>Jaar</i>	<i>Vervangings- investeringen</i>	<i>Vrij aanwendbaar</i>	<i>Totaal</i>
2017	58.117	5.435	63.551
2018	36.601	47.080	83.681
2019	115.604	5.885	121.489
2020	195.527	9.410	204.937

Algemene uitkering

De algemene uitkering 2016 (structureel deel) bedraagt € 30.041.503 en is in het uitgangspunt voor het meerjarenperspectief opgenomen.

De algemene uitkering voor de jaren daarna ontwikkelt zich als volgt:

<i>Jaar</i>	<i>Algemene uitkering</i>	<i>Mutatie</i>
2016	30.041.503	
2017	29.485.564	-/- 555.939
2018	29.047.015	-/- 438.549
2019	28.770.752	-/- 276.263
2020	28.726.159	-/- 44.593

In begroting 2014 opgenomen structurele bezuinigingen

In 2013 is een bezuinigingstraject doorlopen. De effecten hiervan zijn in de begroting 2014 en de meerjarenraming 2015-2017 opgevoerd. De laatste effecten voor het jaar 2017 zijn dan ook in dit meerjarenperspectief meegenomen. Het betreft een bezuiniging op het leerlingenvervoer (€ 20.000) en op het onderwijsachterstandenbeleid (€ 10.000).

Investeringen

Een volledig overzicht van de investeringen is terug te vinden in het Investeringsoverzicht, achterin dit boekwerk. Hierin zijn de investeringen, zoals we in de begroting 2016 hebben gepresenteerd, terug te vinden. Daarnaast zijn de nieuw opgevoerde investeringen afzonderlijk inzichtelijk gemaakt.

In de begroting 2017 zullen we nader aangeven welke investeringen via een afzonderlijk voorstel aan uw raad worden voorgelegd, voordat tot uitvoering wordt overgegaan.

Verloop Reserves

De stand van de Algemene reserve (inclusief effecten van de jaarrekening 2015 en de voorjaarsrapportage 2016) bedraagt € 7.011.421. Uitgaande van het voorliggende meerjarenperspectief zal de stand van de Algemene reserve eind 2020 uitkomen op € 3.302.366 (dit is exclusief de rentetoevoegingen en inclusief de ondergrens).

De berekening van het ratio weerstandscapaciteit ziet er als volgt uit:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit -/- ondergrens van € 1.815.000}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{ratio}$$

Dit geeft een ratio weerstandscapaciteit eind 2020 van:

$$\frac{€ 3.302.366 \text{ (stand Algemene reserve)} + € 705.758 \text{ (stille reserves)} -/- € 1.815.000}{€ 1.687.000} = 1,3$$

Een ratio dat volgens onze normeringtabel (tussen 1,0 en 1,4) als 'voldoende' mag worden benoemd. Hierbij willen we opmerken dat we voor de benodigde weerstandscapaciteit de risico-inventarisatie uit de Begroting 2016 hebben aangehouden. De risico-inventarisatie (die leidt tot een berekening van de benodigde weerstandscapaciteit) is geen statisch gegeven; deze proberen we jaarlijks verder aan te scherpen in overleg met de afdelingen. Ontwikkelingen die we voorzien, extra taken die op de gemeente afkomen liggen hieraan ten grondslag.

Conclusies

Het voorliggend meerjarenperspectief laat een sluitende meerjarenraming zien. De jaren 2017 tot en met 2019 laten weliswaar een negatief resultaat zien (-/- € 1.001.503 in 2017, teruglopend naar -/- € 524.860 in 2018 en -/- € 174.724 in 2019). In 2020 is positief resultaat te zien van € 318.087.

Zoals eerder al vermeld kenden we in het vorige meerjarenperspectief in 2018 een sluitend resultaat. Ook in deze nieuwe raming zal 2018 sluitend moeten zijn; we willen immers niet dat er sprake is van een verschuivend meerjarenperspectief.

Hiervoor zijn een aantal mogelijkheden. Deze worden hieronder geschetst.

-	In hoofdstuk 3 (Kaders t.a.v. Reserves en Voorzieningen) is als kader opgenomen: het niet meer toerekenen van rente over reserves. De commissie BBV adviseert (voortkomend uit de vernieuwing BBV) om geen rente meer toe te voegen aan reserves. Dit 'blaast' de begroting onnodig op, maar leidt ook tot het niet meer (automatisch) verhogen van de reserves voor bijvoorbeeld prijsontwikkelingen. De commissie BBV brengt dit advies uit, omdat dit de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten zal vergroten. Daarnaast moet ook de hoogte van de toegerekende rente worden herzien. Dit laatste leidt tot hogere afschrijvingslasten. Per saldo hebben we een voordeel berekend van:	€ 370.000
-	Binnen de 2e fase van het groot onderhoud aan de algemene uitkering (herstellen van de scheefgroei tussen de werkelijke uitgaven en de ontvangsten in de clusters binnen de algemene uitkering) heeft een verdiepingsonderzoek plaatsgevonden op het cluster VHROSV (volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, stedelijke vernieuwing). De	€ 200.000

	<p>resultaten van de herziening zijn daarom slechts voor 1/3e deel verwerkt in de algemene uitkering.</p> <p>Inmiddels is bekend dat de Rfv (Raad voor financiële verhoudingen) heeft geadviseerd om de resultaten van het onderzoek onverkort door te voeren. De financiële commissie van de VNG heeft geadviseerd om de uitgaven voor Gebiedsontwikkeling nog nader te bekijken. Maar staat verder niet afwijzend tegenover de uitkomsten.</p> <p>De effecten zijn niet opgenomen in de meicirculaire van 2016. Men wil voor de zomer de besluitvorming hierover afgerond hebben.</p> <p>Eerste indicaties laten zien dat dit voor Eemsmond een voordeel geeft van circa € 460.000.</p> <p>Voorzichtigheidshalve willen we hier op dit moment, in afwachting van de definitieve uitkomsten van het Rijk, € 200.000 van inzetten.</p>	
	Totaal	€ 570.000

Er vanuit gaande dat bovenstaande effecten in 2017 hun weerslag zullen hebben, komen de structurele resultaten van het meerjarenperspectief er als volgt uit te zien:

	2017	2018	2019	2020
Structureel begrotingsresultaat	-/- € 431.503	+ € 45.140	+ € 247.523	+ € 679.982

Hiermee kent het meerjarenperspectief in de jaren na 2017 een positief (in de jaren oplopend) begrotingsresultaat.

Een lager begrotingsresultaat heeft ook effect op de hoogte van de algemene reserve. De te onttrekken/toe te voegen begrotingsresultaten vallen immers positiever uit. De stand van de algemene reserve bedraagt eind 2020, inclusief bovenstaande mogelijkheden, € 5.582.366. Dit geeft een ratio weerstandscapaciteit van 2,65. Een ratio dat volgens onze normeringtabel (groter dan 2,0) als 'uitstekend' mag worden beoordeeld.

5 Programma's

Onder de programma's vindt u informatie over interne en externe ontwikkelingen en over de kwesties die we willen oppakken. Daarnaast is onder elk programma en onder de Algemene dekkingsmiddelen een overzicht te vinden van de mutaties die in het meerjarenperspectief zijn opgenomen, voorzien van een toelichting (zie ook bijlage 1).

5.1 Wonen en gebiedszaken

Beleidsontwikkelingen

Actualiseren bestemmingsplannen

Diverse bestemmingsplannen zijn in 2008 vastgesteld, goedgekeurd en onherroepelijk geworden. Het betreft de volgende plannen:

- Bestemmingsplan Uithuizermeeden, vastgesteld op 11 februari 2008 en goedgekeurd op 13 mei 2008 (inclusief bestemmingsplan Scherphorn Zuid);
- Bestemmingsplan Rottum, vastgesteld op 13 oktober 2008 en goedgekeurd op 22 december 2008;
- Bestemmingsplan Stitswerd, vastgesteld op 13 oktober 2008 en goedgekeurd op 22 december 2008;
- Bestemmingsplan Roodeschool, vastgesteld op 13 oktober 2008 en goedgekeurd op 26 januari 2009;
- Bestemmingsplan Eppenhuisen, vastgesteld op 13 oktober 2008 en goedgekeurd op 26 januari 2009;
- Bestemmingsplan Kantens, vastgesteld op 13 oktober 2008 en goedgekeurd op 3 februari 2009;
- Bestemmingsplan Usquert Zwarteweg, vastgesteld op 23 oktober 2008 en goedgekeurd op

Alle plannen zijn onherroepelijk geworden na 1 juli 2008 en moeten daarom worden herzien binnen 10 jaar na de vaststelling van het bestemmingsplan. Indien geen tijdige vaststelling plaatsvindt, dan is het bestemmingsplan nog wel gelden, maar kunnen er geen leges worden geheven (sanctie op niet tijdige vaststelling). Dit betekent dat bovenstaande plannen moeten worden herzien voor de datum van vaststelling.

Voor het bestemmingsplan Scherphorn Zuid en het bestemmingsplan Usquert Zwarteweg zal de sanctie overigens niet of nauwelijks van betekenis zijn, omdat het hier om grond gaat waar nieuwbouw mogelijk is en waarvan is gezegd dat er geen concrete uitgifte van de gronden zal plaatsvinden. De plangebieden zijn in eigendom van de gemeente Eemmond. Het is niet aannemelijk dat hier op korte termijn gebouwd zal worden. Toch wordt geadviseerd om de

gronden wel mee te nemen in de actualiseringopgave. Voor wat betreft Scherphorn Zuid betekent dit dat deze meegenomen wordt in het 'grote' bestemmingsplan Uithuizermeeden.

Voor zover mogelijk zullen plannen zo veel mogelijk gecombineerd worden. Daarbij kan met name gedacht worden aan de plannen Eppenhuizen, Stitswerd en Rottum.

Omdat Uithuizermeeden moet zijn vastgesteld voor 11 februari 2018, is het noodzakelijk dat dit plan als eerste wordt opgepakt. Vervolgens wordt de voorkeur gegeven aan het opstellen van het bestemmingsplan Roodeschool omdat dit plan wellicht meer tijd in beslag gaat nemen i.v.m. de aanwezigheid van het aardgasverlaadcondensaatstation en de bedrijvigheid van Oosterhof in de kern.

De volgorde van actualiseren zou moeten zijn:

1. bestemmingsplan Uithuizermeeden en bestemmingsplan Roodeschool eerste helft van 2017
2. bestemmingsplan Kantens tweede helft van 2017
3. Rottum, Stitswerd, Eppenhuizen en Zwarteweg in begin 2018

Hieronder volgt een inschatting van de kosten:

Uithuizermeeden en Roodeschool (tot en met voorontwerp)	25.000
Kantens (tot en met voorontwerp)	10.000
Eppenhuizen, Stitswerd en Rottum (tot en met voorontwerp)	15.000
Zwarteweg (tot en met voorontwerp)	5.000
Digitaliseren, afronden naar ontwerp, vaststellingskosten en aanleveren van analoge exemplaren	10.000
Totaal (verdeeld over 2017 en 2018)	65.000

Beschermen karakteristieke panden en kernkarakteristieken en gemeentelijke monumenten

Momenteel wordt gewerkt aan een bestemmingsplan ter vervanging van het voorbereidingsbesluit. In eerste instantie wordt gedacht aan een facetbestemmingsplan voor een groot deel van de gemeente Eemsmond waarvoor een sloopvergunning zal gelden. Deze constructie lijkt het meest op de constructie van het voorbereidingsbesluit.

Daarnaast zal er op termijn een regeling moeten komen voor het vastleggen van de ruimtelijke kenmerken van karakteristieke objecten, omdat dit wordt voorgeschreven door de provincie in het POV voor het buitengebied.

Tegelijkertijd dient er voortdurend advisering door deskundigen plaats te vinden voor die gevallen waarvoor een sloopvergunning wordt gevraagd, met name daar waar aardbevingsproblematiek speelt (inschakelen monumentenwacht, Libau ed.).

Voor wat betreft de mogelijkheid om gemeentelijke monumenten aan te wijzen, moeten procedures worden gevoerd en moet advies worden gevraagd bij de monumentencommissie. Ook hieraan zijn kosten verbonden. Per aanwijzing gemeentelijk monument zal een bedrag gemoeid zal zijn van plm. € 800, per gemeentelijk monument (advieskosten) en een aanname is dat er gemiddeld 5 panden in 2017 en 5 panden in 2018 als gemeentelijk monument worden aangewezen.

Voor het voortdurend beschermen van kernkarakteristieken en karakteristieke panden, de advisering omtrent sloop en het zo nodig inschakelen van Monumentenwacht en de aanwijzing van gemeentelijke monumenten worden de volgende bedragen opgevoerd:

Hieronder volgt een inschatting van de kosten:

Vastleggen ruimtelijke kenmerken van karakteristieke objecten	10.000
Advisering, inschakelen Monumentenwacht, jaarlijks	10.000
Aanwijzing gemeentelijke monumenten, jaarlijks	5.000
Totaal	
Incidenteel in 2017	10.000
Structureel in 2017	15.000

Bestemmingsplan Nijverheidsweg

Op grond van de bedrijventerreinvisie zoals dat onlangs door de raad is vastgesteld en op grond van de door de raad vastgestelde identiteitsstudie voor Uithuizen, zal er een bedrijventerrein worden ontwikkeld voor woon-werklocaties aan de Nijverheidsweg te Uithuizen ten noorden van het huidige bedrijventerrein Noord. Beide visies zijn de basis voor het opstellen van een bestemmingsplan voor deze locatie. Gezien de belangstelling voor woon-werklocaties, ligt het voor de hand dat een en ander nu planologisch wordt geregeld.

Voor het opstellen van een bestemmingsplan is een bedrag van € 15.000 noodzakelijk. Dit is inclusief de noodzakelijke onderzoeken (flora en fauna, externe veiligheid, geluid ed.) en het opstellen van een beeldkwaliteitplan voor het gebied.

Voorgestelde wijzigingen

Programma 1: Wonen en gebiedszaken

	2017	2018	2018	2020
<i>Bestaand en nieuw</i>				
Incidentele wijziging (+ = nadelig)	115.000	75.000	50.000	0
Structurele wijziging (+ = nadelig t.o.v. voorg.jaar)	15.000	0	0	0

Toelichting op incidentele wijzigingen

In de meerjarenraming 2017-2019 (zie Programmabegroting 2016) zijn voor meerdere onderwerpen incidentele wijzigingen opgevoerd:

- voor uitvoering van de woon- en leefbaarheidplannen: € 50.000 in 2017 en 2018;
- uitvoering van het herstructureringsprogramma woningvoorraad: PM;
- ontwikkeling regionaal centrum en centrumdorpen: PM.

Verder is voor het actualiseren van bestemmingsplannen in 2017 € 40.000 en in 2018 € 25.000 incidenteel budget nodig, zoals in bovenstaande tekst beschreven.

Daarnaast is voor het vastleggen van ruimtelijke kenmerken van karakteristieke objecten € 10.000 opgevoerd. Verder is voor het opstellen van een bestemmingsplan voor een bedrijventerrein aan de Nijverheidsweg eenmalig € 15.000 opgevoerd.

Toelichting op structurele wijzigingen

Voor het voortdurend beschermen van kernkarakteristieken en karakteristieke panden is naast het hierboven genoemde incidenteel budget jaarlijks een budget van € 15.000 nodig.

Reserves

We stellen voor om de lasten voor de uitvoering van woon- en leefbaarheidplannen te onttrekken aan de Reserve Woon- en leefbaarheidplannen.

5.2 Demografie en leefbaarheid

(Beleids-)ontwikkelingen

Vastgoed

Project maatschappelijk vastgoedstrategie

In 2016 wordt het 'Project maatschappelijk vastgoedstrategie' opgestart, deze loopt door tot eind 2017. Vervolgens zal vanaf 2018 uitvoering worden gegeven aan de strategische uitgangspunten van deze nota. De uitvoering van het programmaplan zal qua capaciteit een behoorlijke druk op de ambtelijke organisatie met zich meebrengen.

Gemeentelijke gebouwen

De uitstraling van gemeentelijke gebouwen kan enigszins gedateerd worden genoemd. In de komende jaren worden ze op een sobere, maar doelmatige manier gemoderniseerd. Hiervoor moet het budget van het MJOP worden verhoogd. Op dit moment is nog niet bekend met hoeveel en is in dit Kaderplan (nog) geen mutatie opgenomen.

Naast de uitstraling voor de gemeentelijke gebouwen is gebleken dat er extra aandacht nodig is voor de schoonmaak van een aantal gebouwen. Dit valt samen met het afsluiten van een nieuwe schoonmaakovereenkomst voor onze gebouwen met Ability. Met name voor De Mencke en de gemeentewerf wordt het aantal uren bij geraamd om te komen tot een aanvaardbaar niveau. Tevens is een indexatie van 3,3 % opgenomen in de nieuwe overeenkomst.

Transitieplan onderwijsgebouwen en gerelateerde voorzieningen

De gaswinning leidt tot risico's voor gebouwen. De schoolgebouwen zijn in dat kader bij voorrang onderzocht op aardbevingsbestendigheid. Dit heeft geleid tot maatregelenrapporten op basis waarvan een plan van aanpak (Programmaplan) wordt vastgesteld.

Naast de daadwerkelijke versterking van de gebouwen wordt tevens gekeken op welke manier de scholen en daaraan gerelateerde voorzieningen toekomstbestendig kunnen worden gemaakt: zowel in fysieke zin, als vanuit de functionaliteit. Ook zaken als krimp, leefbaarheid, duurzaamheid en energiebestendigheid spelen hierbij een rol. Het aardbevingsbestendig maken van de gebouwen komt voor rekening van de NAM, voor de overige zaken wordt gezocht naar financieringsmogelijkheden.

In de loop van 2016 zal de uitwerking van het programmaplan ter besluitvorming worden voorgelegd. Daarna kan worden gestart met de aanpak van de scholen. Het proces moet in 5 jaar zijn afgerond. De uitvoering van het programmaplan zal qua capaciteit een behoorlijke druk op de ambtelijke organisatie met zich meebrengen.

Brede school Uithuizen

De realisatie van de brede school heeft, hoofdzakelijk, vanwege aardbevingsgerelateerde zaken behoorlijke vertraging opgelopen.

Stichting Gewoon Bijzonder

Stichting gewoon Bijzonder is ontstaan als burgerinitiatief in samenwerking met de Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind (NSGK). het doel achter dit initiatief is om te komen tot een inclusieve samenleving: onderwijs is daarbij een belangrijke factor. Om dit moment heeft de stichting aansluiting gevonden bij de Koning Willem-Alexanderschool, echter het initiatief valt onder de zorgregelingen en daarmee buiten de onderwijsregelingen.

Om de toekomst van dit initiatief zeker te stellen moet een aantal zaken worden uitgewerkt: onderwijsfinanciering, inbedding in een ander schoolgebouw (de KWA verhuist naar de brede school). In 2017 e.v. wordt samen met de stichting, het Samenwerkingsverband Passend onderwijs, de lokale onderwijsorganisaties en betrokken ministeries naar de mogelijkheden gekeken.

Boukemapark: uitvoeringsplan beheer

Het uitvoeringsplan beheer Boukemapark wordt in 2016 vastgesteld. In 2017 zal het plan, waar nodig, worden bijgesteld. De actiepunten uit het uitvoeringsplan van de Sportvisie die betrekking hebben op sportaccommodaties in het algemeen en beheer in het bijzonder zijn hierin verwerkt.

Sportvelden: drainage

De aangelegde (kunst-)sportvelden zijn voorzien van een drainagesysteem. Ten behoeve van de levensduur en de bespeelbaarheid van de velden behoeft het drainagesysteem structureel onderhoud. Om hierin te kunnen voorzien wordt het onderhoud structureel opgenomen in de begroting.

Jeugd en onderwijs

Jeugdzorg

De decentralisaties worden intergemeentelijk vormgegeven. Om die reden is er een gezamenlijke beleidsagenda in BMWV verband. De transformatie en de uitvoering van de jeugdzorg kan niet los worden gezien van de andere decentralisatietrajecten en komt om die reden ook in de tekst van Economie & maatschappij aan de orde.

Onderwijsachterstandenbeleid

VVE en Harmonisatie peuterspeelzaalwerk en kinderopvang

Vanwege de doelgroep (het jonge kind) worden het beleid voor VVE en de uitwerking van de nieuwe wetgeving op het gebied van Harmonisatie peuterspeelzaalwerk en kinderopvang in samenhang (integraal) uitgewerkt.

Begin 2016 wordt het wetsvoorstel voor de harmonisatie aan de kamer voorgelegd. Met dit voorstel wordt de praktijk uit veel gemeenten dat peuterspeelzalen worden omgevormd tot kinderopvang verder doorgetrokken. Tevens wordt de financieringsstructuur voor werkende ouders gelijkgetrokken. De wet zou op 1-1-2017 inwerking treden. Dit moment is verschoven, zodat de wet tegelijk met de financieringssystematiek voor kinderopvang en peuterspeelzalen op 1-1-2018 van kracht wordt. Het direct gevolg daarvan is dat het gemeentelijk beleid voor de peuterspeelzalen en de daarmee samenhangende subsidieverstrekking moet worden herijkt. Hiertoe wordt in 2017 nieuw beleid opgesteld en aan de raad ter vaststelling voorgelegd.

Onderwijs

In de afgelopen periode is OBS de Schutssluis in Oldenzijl en heeft Nijenstee in Zandweer het stokje voor wat betreft het Daltononderwijs overgenomen. Daarnaast zijn de basisscholen in Roodeschool samengegaan, onder de vlag van Lauwers en Eems en is de Simonidesschool omgedoopt tot De Dobbe.

In de komende periode zal duidelijk worden hoe de samenwerking tussen Lauwers & Eems en VCPO-NG in Warffum verder vormgegeven zal worden.

Sport

Uitvoering Sportvisie

Het uitvoeringsplan van de Sportvisie en van het gezondheidsbeleid wordt de komende jaren op integrale wijze ter hand genomen.

Kunst en Cultuur

Bibliotheken

De bibliotheken zoeken, vanuit de nieuwe Bibliotheekwet, verbinding met het sociaal domein, cultuur en de maatschappij. Hiertoe is in Uithuizen in de bibliotheek een zorgpunt en een taalcafé geopend. In Uithuizerveen wordt er met de Stichting Culturele Raad Eemsmond en andere partners een 'huiskamercafé' opgezet. Daarnaast zijn er spreekuren voor het invullen van de belastingformulieren. Mogelijk levert de nieuwe Bibliotheekwet in de komende jaren initiatieven op waarbij ook vanuit de gemeente inzet wordt verwacht.

Met Biblionet worden de komende jaren prestatieafspraken gemaakt.

Leefbaarheid

Leefbaarheidprojecten en kansen voor de leefbaarheid

Eemsmond werkt samen met verschillende organisaties aan de leefbaarheid in Eemsmond. De leefbaarheid is van betekenis voor inwoners, verenigingen, stichtingen en gemeente. Belangrijke partners, in financiële zin, hierbij zijn de provincie, de NCG en de NAM

De rol van de gemeente is procesbegeleider en verbinder. Daarnaast zijn er tevens projecten die in de uitvoering gevolgen voor de gemeente hebben. Dit heeft tot gevolg dat er capaciteit moet worden gereserveerd voor de verschillende leefbaarheidprojecten.

De Strip en de Roegte

De realisatie van De Strip en de Roegte in het Boukemapark heeft een lange aanlooptijd gekend. Op 7 april 2016 heeft de gemeenteraad een definitief besluit genomen over de voortgang van het project. De Strip en de Roegte wordt in versoberde vorm uitgevoerd en zal naar verwachting in april 2017 in gebruik genomen kunnen worden.

Voorgestelde wijzigingen

Programma 2: Demografie en leefbaarheid

	2017	2018	2018	2020
<i>Bestaand en nieuw</i>				
Incidentele wijziging (+ = nadelig)	129.600	22.000	0	0
Structurele wijziging (+ = nadelig t.o.v. voorg.jaar)	4.500	0	0	0

Toelichting op incidentele wijzigingen

In de meerjarenraming 2017-2019 (zie Programmabegroting 2016) is incidenteel budget opgevoerd voor:

- de inzet van GIDS-gelden voor de GIDS-doelen uit het sportbeleid en gezondheidsbeleid (€ 61.000);
- onderzoek naar het privatiseren/beheer van het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed (€ 15.000);
- het project 'Samen in Beeld TV' (€ 10.000);
- verlenging van de pilot kennisplatform geïntegreerde kindvoorzieningen Noord-Groningen (€ 1.600).

Er is € 2.000 extra budget opgevoerd voor de organisatie van een vrijwilligersavond voor alle vrijwilligers uit onze gemeente, met hieraan een vrijwilligersprijs.

Eens in de vijf jaar wordt extra aandacht besteed aan de Dag van de Leerplicht. Zo is in 2013 een theatervoorstelling aangeboden aan het HHC over spijbelen en voortijdig schoolverlaten. In 2018 willen we hier opnieuw extra aandacht aan schenken (€ 2.000).

De komende jaren zullen sportcoaches ingezet worden ter ondersteuning van de sportverenigingen, voortvloeiend uit het vastgesteld sportbeleid en gezondheidsbeleid. Eén van de opdrachten aan de sportcoaches is om de verenigingen te begeleiden om zelf meer activiteiten te ontwikkelen. We gaan er vanuit dat de inzet van de sportcoaches (en daarmee dit extra budget) terug te dringen is, door meer over te laten aan verenigingen zelf. Voor 2017 wordt voor de inzet van externe sportcoaches € 40.000 en voor 2018 € 20.000 incidenteel geraamd. Wel moet benoemd worden dat dit een negatief effect heeft op de hoogte van de decentralisatie-uitkering voor combifunctionarissen (zie ook bij Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien).

Toelichting op structurele wijzigingen

Voor het onderhoud van drainage op sportvelden € 4.500 opgevoerd.

Vanuit de vaststelling van het beheerplan Boukemapark worden structurele mutaties verwacht. Op dit moment is de hoogte van de benodigde budgetten nog niet bekend. Daarom is deze post PM opgenomen.

Reserves

We stellen voor om het benodigde budget voor 'Samen in Beeld TV' te dekken uit de Reserve Wmo.

5.3 Bestuurszaken

Algemeen

Het programma Bestuurszaken heeft betrekking op een aantal specifieke taken/bevoegdheden die de burgemeester heeft. Het gaat om:

- Toezicht en handhaving
- Openbare Orde en Veiligheid
- Brandweezorg
- Crisismanagement
- APV, drank en horeca

Hieronder wordt per item aangegeven wat de belangrijkste ontwikkelingen zijn.

Toezicht en handhaving

De gemeente is verantwoordelijk voor het uitvoeren van toezicht en handhaving op het gebied van de leefomgeving. De uitvoerende werkzaamheden voor toezicht en handhaving zijn opgedragen aan de Werkorganisatie DEAL en aan de Omgevingsdienst Groningen (ODG). De ODG voert namens de gemeente werkzaamheden uit die verband houden met het verplichte BasisTaken pakket Milieu (de zwaardere categorie bedrijven). De ODG is per 1-11-2013 opgericht. De WO DEAL voert het toezicht op de overige taakgebieden voor ons uit. Sinds 2015 beschikken beide organisaties over Bijzondere Opsporingsambtenaren. Wij maken daarvan gebruik voor inspecties in de openbare ruimte.

Voor toezicht en handhaving wordt jaarlijks een uitvoeringprogramma opgesteld. De uitvoering is gebaseerd op inschatting van het risicoprofiel, de kans op overtredingen en de normgetrouwheid van verschillende bedrijfstakken. De lichtste categorie bedrijven worden in het kader van milieutoezicht niet meer bezocht. Controle op de bouw is gerelateerd aan de omvang van het project. Bouwwerken van ondergeschikt belang worden niet of nauwelijks nog gecontroleerd. Voor grotere werken geldt dat constructieve veiligheid, brandveiligheid en duurzaamheid belangrijke onderwerpen van controle zijn.

In het kader van het gaswinningdossier worden in toenemende mate inspecties verricht door het Centrum Veilig Wonen. Het komt steeds vaker voor dat er situaties worden aangetroffen die it oogpunt van veiligheid aandacht vragen maar waarbij geen sprake is van een directe relatie met gaswinning dan wel aardbevingsproblematiek. Dit heeft gevolgen voor de werklust van de gemeente cq de WO DEAL omdat het aantal herinspecties fors zal gaan toenemen en hieruit mogelijk ook handhavingstrajecten voort kunnen vloeien. In het uitvoeringsprogramma voor dit jaar is hierop geanticipeerd door hiervoor expliciet tijd in te ruimen. Verwacht wordt dat de inzet op dit onderdeel de komende jaren fors zal stijgen.

Met ingang van 2016 wordt er door de WO DEAL gewerkt met een kostprijs per product. Minder producten afnemen betekent een lagere bijdrage maar het verrekenen van het deel van de kosten dat niet gedekt kan worden uit omzet heeft invloed op de gemeentelijke bijdrage. De hieruit voortvloeiende financiële gevolgen voor onze gemeente zijn vooralsnog aanzienlijk (negatief) te noemen. Het nadeel is in het eerste jaar nog gedeeltelijk gecompenseerd. Wij gaan structureel uit van een hogere bijdrage aan de WO DEAL maar hebben hierbij aangegeven dat wij een onafhankelijk onderzoek laten uitvoeren naar de gekozen systematiek en de gevolgen daarvan.

De ODG gaat met ingang van 2017 waarschijnlijk ook gebruik maken van eenzelfde methodiek.

Milieuvergunningen moeten periodiek op actualiteit worden beoordeeld. In de eerste jaren van het bestaan van de ODG is geconstateerd dat hieraan niet consequent uitvoering is gegeven door de provincie, terwijl er toch een aantal bedrijven van de provincie is overgegaan naar de gemeente. Voor 2016 is opdracht gegeven aan de ODG om hieraan extra aandacht te schenken. De materiële gevolgen van deze actie zijn op dit moment moeilijk in te schatten. Bij de begroting 2017 verwachten wij hier duidelijkheid over te hebben.

Op Rijksniveau wordt gewerkt aan verschillende instrumenten die van invloed zijn op het VTH werkveld.

Openbare Orde en Veiligheid

Veiligheid blijft in onze samenleving en gemeente een belangrijk item. Mensen hechten hierbij vooral aan een veilige en leefbare omgeving. Door de aanwezigheid van een zeehaven is er ook specifieke aandacht voor de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de openbare orde en veiligheid in de Eemshaven, naast aandacht voor de woon- en leefomgeving in de gehele gemeente.

De veiligheidsaspecten op deze onderdelen zijn zowel inhoudelijk als qua bestuurlijke complexiteit zeer verschillend. Daarnaast zijn er op het gebied van veiligheid een groot aantal verschillende partners actief met elk hun eigen kennis en ervaring. Dit brengt het risico van een versnipperde aanpak met zich mee. Om dit te voorkomen voert de gemeente Eemshaven regie in het lokaal veiligheidsbeleid en zoekt zij actief contact met ketenpartners. Zo wordt de samenhang tussen de verschillende initiatieven geborgd en geeft de gemeente sturing aan de uitvoering daarvan.

In het Integrale Veiligheidsbeleidsplan (IVB) 2015-2018, dat in gezamenlijkheid met de ketenpartners is samengesteld, zijn de maatregelen opgenomen die ons inziens positief bijdragen aan een veilige woon- en leefomgeving in de gemeente.

Een van de instrumenten die veiligheidsbeleving kan reflecteren is de Veiligheidsmonitor die iedere twee jaar wordt uitgevoerd. Om grotere verbanden te kunnen gaan zien wil het Programma Bestuurszaken, evenals voorgaande jaren, graag in de gelegenheid gesteld worden deel te nemen aan dit onderzoek¹; hiervoor wordt dan ook € 5.500 opgenomen in 2017 en 2019.

¹ zodat de verdeling van vergelijkbare veiligheidsitems over een groter gebied dat meerdere gemeentes omvat inzichtelijker wordt. De premisse is dat meerdere gemeentes in het gebied deelnemen.

Brandweezorg

Brandweezorg is per 2014 volledig geregionaliseerd. Dit betekent dat de verantwoordelijkheden en bevoegdheden op zowel personeel als materieel vlak aan de Veiligheidsregio toebehoren. Een ontwikkeling op dit vlak heeft betrekking op betreft de samenvoeging van de blusgroepen Uithuizermeeden en Usquert. Hiervoor is gekozen om de paraatheid op niveau te houden en om de werving van nieuw personeel te vergemakkelijken. De VRG heeft aangegeven op termijn nieuwbouw te willen plegen in het centrum van Uithuizen en tot die tijd gebruik te willen maken van een tijdelijke voorziening om de blusgroepen nu al samen te kunnen voegen.

De bestaande gebouwen zullen of worden overgedragen aan de VRG of worden afgestoten door verkoop. Wij kunnen in dit verband nog vermelden dat wij scherp zullen toezien op het toekomstig gebruik van beide gebouwen. De ARBO voorzieningen zullen derhalve niet worden getroffen. Hierover is overeenstemming met de inspectie SZW.

Drank & Horeca

De lokale regelgeving is aangepast aan de huidige wetgeving. Het toezicht en de handhaving (T&H) van deze regelgeving door de wetswijziging volledig overgegaan op de gemeente en wordt uitgevoerd door de WO DEAL. Om dit vorm te geven is dit jaar aandacht gegeven aan een preventie- en handhavingplan ter voorkoming van alcoholgebruik bij jeugd en jongeren. Wij werken aan het opstellen van een uitvoeringnota voor hokken en keten, waarvoor het beleid onlangs door uw raad is vastgesteld. Verder ondernemen wij actie om een regiobrede horecaconvenant op te stellen voor de DEAL gemeenten. Hierbij wordt de samenwerking met de branche en de overkoepelende organisaties gezocht. Daarnaast organiseren we trainingen voor medewerkers/vrijwilligers van bijvoorbeeld sportkantines om op een verantwoorde wijze alcohol te schenken. Om vorenstaande punten te monitoren komt een intern team periodiek bijeen om de ontwikkelingen en vorderingen op gebied van de D&H regels te monitoren. Twee keer per jaar wordt uw raad over de stand van zaken geïnformeerd.

Crisismanagement

Crisismanagement is sinds 1-1-2014 ook op grotere schaal georganiseerd. Onder de Veiligheidsregio fungeert de zogenaamde Gemeentelijke Kolom Groningen als crisisorganisatie. De bemensing gebeurt voor een groot deel met mensen uit de gemeentelijke organisaties maar het accent is veel meer te komen liggen op specialisme en professionalisme. Opleiden, Trainen en Oefenen zijn sleutelbegrippen in het hedendaagse crisismanagement.

Intergemeentelijke samenwerking en gemeentelijke herindeling

In 2016 is door de raad akkoord gegeven op het volgen van een tweesporenbeleid in de ontwikkelingen rond gemeentelijke herindeling; enerzijds het actief volgen van de door GS ingezette ARHI-procedure ten aanzien van de G7-variant en anderzijds het nader verkennen van

verdergaande samenwerking binnen BMW-verband. Tot welke keuze en besluit dit tweesporenbeleid zal leiden is nog niet helder. Wel zal elke keuze gevolgen hebben voor bijvoorbeeld het doen van nader onderzoek, advisering, participeren in (project/werk-)groepen en intensief bestuurlijk en ambtelijk overleg, om toe te werken naar een herindeling per 1 januari 2019. We willen hier als gemeente zorgvuldig en intensief in participeren.

We voorzien voor 2017 in het opnemen van een aantal bedragen, te weten (gezamenlijke) onderzoeks-/voorbereidingskosten van € 50.000 (incidentele dekking) en personele kosten à € 100.000 (incidentele dekking). Voor het onderzoeks-/voorbereidingsdeel geldt dat we hierbij uitgaan van een inschatting van kosten die ook door andere gemeenten gemaakt zullen worden.

Voor 2018 geldt dat sprake zal zijn van een uitkering van het Rijk, via het gemeentefonds, ten behoeve van de voorbereidingskosten, mits de gemeentelijke herindeling werkelijk in zal gaan per 1 januari 2019.

Veilig en Kansrijk Eemsmond – Eemsmond verbindt!

De gaswinning en de daaruit voortgekomen aardbevingen hebben veel in de samenleving van Eemsmond losgemaakt. Het gaswinningdossier zal ook in de komende jaren veel inzet vragen vanuit onze gemeente, zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau. Te denken valt aan bijvoorbeeld deelname aan diverse bestuurlijke overleggen zoals de Stuurgroep Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen (overleg Nationaal Coördinator Groningen en 12 burgemeesters) en het verder uitwerken en uitvoering geven aan het daaraan ten grondslag liggende Meerjarenprogramma. We staan volop in de voorbereiding van de versterkingsopgave in Eemsmond, die ook in de jaren 2017 en verder zal doorlopen. Daarnaast zijn we betrokken bij het aardbevingsbestendig maken van gevoelige bestemmingen als scholen en de doorverwijzing van zogenaamde "schrijnende gevallen". Alles met als doel om zo goed mogelijk de belangen van onze inwoners en bedrijven te behartigen in deze omvangrijke en complexe problematiek. Belangrijke opgave is en blijft vooral ook om inzicht te krijgen en strategie te blijven bepalen over aan welke tafel welke inbreng zo goed mogelijk kan worden geleverd. Tevens wordt veel inzet gepleegd om de veiligheid van onze inwoners zo veel als mogelijk te waarborgen. De communicatie vanuit onze gemeente over ontwikkelingen in het gaswinningdossier blijft intensief nodig.

Dit zal van de gemeente als geheel om een grote ambtelijke inzet vragen, zowel intern als extern, waarvoor we de nodige voorinvesteringen zullen moeten doen. We zullen blijven proberen om de extra gemaakte kosten, die de lumpsumvergoeding overstijgen, uiteindelijk bij de NAM en/of het Ministerie van EZ te claimen.

In 2016 zullen de lumpsum bedragen voor 2017 worden bepaald. We gaan uit van de huidige systematiek waarop de lumpsumvergoeding van 2016 is gebaseerd. Hier ging de NCG uit van een vergoeding voor slechts een half jaar. In 2017 zullen wij als gemeente ook volop bezig zijn met alle activiteiten die rond de versterkingsopgave een rol spelen. We zullen meerdere gebiedsteams actief hebben, op dit moment denken we aan zeker 2. We gaan dan ook uit van een lumpsumvergoeding van € 540.000 in 2017. Op basis van deze vergoeding proberen we onze activiteiten zo veel als mogelijk uit te voeren. Voor 2018 blijft nog ongewis wat de opgave zal zijn, zeker is dat de versterkingsopgave dan nog niet zal zijn afgerond en dat de gevolgen van de gaswinning en bijbehorende problematiek nog steeds actueel zijn.

Uitwisseling partnergemeenten

De uitwisseling tussen de partnergemeenten Borkum en Eemsmond zal ook in 2017 onverminderd doorgaan. Beide gemeenten hebben het credo dat "eigen burgerkracht" uiteindelijk voorop staat. Borkum en Eemsmond willen door vooral te initiëren en te stimuleren dat verschillende organisaties (lees: werkgelegenheid, scholen, sportverenigingen, culturele raden, koren etc.) in gezamenlijkheid verder werken aan een nadere concretisering van de uitwisseling. Natuurlijk zijn er ook gezamenlijke belangen, bijvoorbeeld in het kader van recreatie en toerisme en economische ontwikkeling, die erom vragen dat de uitwisseling tussen gemeentebesturen en ambtelijke organisatie gecontinueerd wordt. Hier is in 2015 een goede basis voor gelegd en zijn resultaten bereikt.

Voorgestelde wijzigingen

Programma 3: Bestuurszaken

	2017	2018	2018	2020
<i>Bestaand en nieuw</i>				
Incidentele wijziging (+ = nadelig)	162.500	7.000	5.500	0
Structurele wijziging (+ = nadelig t.o.v. voorg.jaar)	377.073	42.860	4.084	58.085

Toelichting op incidentele wijzigingen

In de meerjarenraming 2017-2019 (zie Programmabegroting 2016) was voor het jaar 2017 voor de uitvoering van een veiligheidsmonitor € 5.500 opgevoerd. Aangezien deze monitor plaats vindt is ook voor 2019 ditzelfde budget opgevoerd.

Het gaswinningdossier vraagt in de komende jaren veel inzet vanuit onze gemeente, zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau. Te denken valt aan bijvoorbeeld deelname aan diverse bestuurlijke overleggen zoals de Stuurgroep Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen (overleg Nationaal Coördinator Groningen en 12 burgemeesters) en het verder uitwerken en uitvoering geven aan het daaraan ten grondslag liggende Meerjarenprogramma. In 2016 ontvangt Eemsmond een lumpsumbijdrage van € 270.000 voor activiteiten die grotendeels in de tweede helft van 2016 plaats zullen vinden. Voor 2017 zijn we uitgegaan van een verdubbeling van dit budget, aangezien we dan het gehele jaar in moeten zetten op de versterkingsopgave. We hebben de uitgaven gelijk gesteld aan de verwachte vergoeding; hiermee hebben deze budgetten per saldo geen effect op het begrotingsresultaat.

Zoals in bovenstaande tekst beschreven is, hebben we voor onderzoek naar en voorbereiding van een gemeentelijke herindeling in 2017 budget opgenomen: voor (gezamenlijke) onderzoeks-/voorbereidingskosten € 50.000 en voor personele kosten € 100.000.

Voor 2018 geldt dat sprake zal zijn van een uitkering van het Rijk, via het gemeentefonds, ten behoeve van de voorbereidingskosten, mits de gemeentelijke herindeling werkelijk in zal gaan per 1 januari 2019.

Voor de kosten van de OR voor de verschillende vormen van intergemeentelijke samenwerking is in 2017 en 2018 € 7.000 opgevoerd.

Toelichting op structurele wijzigingen

In de meerjarenraming 2017-2019 (zie Programmabegroting 2016) was voor het jaar 2017 voor meerdere onderwerpen structurele bedragen opgevoerd:

- de gevolgen van de integrale kostprijsmethode bij de werkorganisatie DEAL. De benodigde budgetten zijn aan de actuele begroting van de werkorganisatie aangepast en laten een structurele toename zien van € 59.600 in 2017, vervolgens een afname van € 16.400 in 2018 en daarna weer een toename van € 4.100 in zowel 2019 als 2020.
- de financiële gevolgen van de bijdrage aan de VRG door het toegroeien naar de verdeelsleutel vanuit het gemeentefonds. De bijdrage liet in de eerdere meerjarenraming een stijging van € 59.300 zien in 2017, waarna deze verder oploopt met € 59.300 in 2018 en 14.100 in 2019. Daarnaast wijzigt de verdeelsleutel, wat ook nog de nodige gevolgen heeft. Dit staat hieronder toegelicht.
- vervallen renteopbrengsten in 2017 van € 50.000 als gevolg van aflossing van een door ons verstrekte lening. In 2020 vindt nogmaals aflossing plaats; hierdoor is ook in dat jaar sprake van een afname van rentebaten (€ 54.000).

Als gevolg van het groot onderhoud aan de algemene uitkering wijzigt ook de verdeelsleutel voor de gemeentelijke bijdragen aan de VRG. Deze is immers gebaseerd op het aandeel in de algemene uitkering dat de gemeenten ontvangen voor de brandweezorg en voor de crisisorganisatie. Op basis van de huidige gegevens zou dit leiden tot een extra toename van onze bijdrage aan de VRG met € 167.000 in 2017. De toename in 2018 zou komen te vervallen. Wel moet opgemerkt dat de VRG geen rekening houdt met indexatie in de latere jaren.

Op basis van een taken- en urenregistratie is gebleken dat het bestuurssecretariaat een te lage formatie kent. Daarnaast zijn de afgelopen jaren aan de functie van juridisch administratief medewerker taken toegekend op het terrein van informele aanpak, klachtenafhandeling en WOB-verzoeken (Wet Openbaarheid Bestuur). De formatie is hier niet voor bijgesteld. Om alle taken goed uit te kunnen voeren is extra structureel budget nodig (€ 41.200)

5.4 Economie en maatschappij

(Beleids-)ontwikkelingen

Economie

(Lokale) economie

De lokale economie profiteert op dit moment nog niet van de aantrekkende economie. Met name de winkeliers hebben het moeilijk. Dit onder druk van internetwinkeliers. Daarnaast is de gemeente samen met de winkeliers in Uithuizen om te komen tot een aantrekkelijker winkelgebied. In de komende jaren zal hier vorm en inhoud aan gegeven worden.

In oktober 2016 stelt de raad het nieuwe economisch beleidsplan 2017-2021 vast. In dit beleidsplan zal ook aandacht worden besteed aan de lokale economie, de agrarische sector, de Eemshaven en de economische relaties en invloeden in andere gebieden.

Toerisme

Als uitwerking op de vastgestelde Kadernota Toerisme wordt hierop nu beleid gemaakt. Uitgangspunt is economische groei voor de ondernemers. Dit gebeurt via een interactief proces met stakeholders. Er wordt samen met de belanghebbenden in de gemeente, regio en provincie nieuw beleid ontworpen via werkateliers. Dit interactieve proces boeiend en levert veel nieuwe inzichten op. Ook wordt hiermee het draagvlak vergroot. Voor de stichting Top van Groningen zijn nieuwe werkafspraken op papier gezet en komen er duidelijker afspraken over de koppeling met Marketing Groningen. De subsidiebijdrage van € 2,00 per inwoner (met indexering), blijft volgens afspraak gelijk.

Europese fondsen

Voor het Waddenfonds zijn er vanuit onze gemeente twee projecten in voorbereiding: Wad&Zoo (door de stichting zelf ingediend) en een vaarrondje in onze gemeente. Deze laatste wordt door de federatie Watersportvereniging Noord in samenwerking met onze gemeente ingediend. Bij positieve besluitvorming over deze projecten, zal aan de gemeente Eemsmond een stuk cofinanciering worden gevraagd. Op dit moment is nog niet bekend hoeveel dit zal bedragen en is een en ander ook afhankelijk van het feit of andere partijen ook bereid zijn het project te ondersteunen. Eemsmond ondersteunt daarmee de komst van een aquariumattractie en een bezoekerscentrum in de Eemshaven.

Daarnaast wordt er samen met het waterschap en de provincie een Waddenfonds aanvraag gedaan met betrekking tot de spoelzee. Dit is een structurele oplossing in verband met het bezwaar van baggeren in Noordpolderzijl.

Economie, Arbeidsmarkt en Infra

De Economische agenda voor de Eemsdelta-gemeenten is bepaald door het volgende strategisch kader: de Ontwikkelingsvisie, de Economische Visie Eemsdelta 2030, de Havenvisie 2030, het topsectorenmodel en het rapport van de commissie Willems alsmede ontwikkelingen in de

landbouw, havens, industrie, chemie, energie en MKB met specifieke aandacht voor mogelijkheden in de bouwsector. Daarbij is het duidelijk dat werkgelegenheid voor onze inwoners het belangrijke doel is voor deze gemeenten. Dit houdt in dat er veel aandacht en energie nodig is voor zowel bestaande als nieuwe bedrijvigheid. Hiermee sluit het perspectief van de Eemsdelta-gemeenten aan bij de programmering van zowel de NCG als de Economic Board als de Provincie en draagt zo bij aan een Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen.

De Eemsdelta-overheden hebben in hun regio vanuit het eigen belang een verbindende en regisserende rol op het gebied van economie en arbeidsmarkt. Hiervoor is een stevige bestuurlijke verbinding op inhoud met bureau Eemsdelta\EZ vereist. Strategische versterking voor deze ondersteuning is daarbij noodzakelijk. De organisatie, sturing en coördinatie binnen de Eemsdelta en de insteek en organisatie van de NCG zullen elkaar moeten aanvullen. Een voor de Eemsdelta geformuleerde agenda Economie en Arbeidsmarkt voor de komende periode zorgt voor focus. Een efficiëntieslag in de organisatie op basis van rollen, verantwoordelijkheden en eigenaarschap leidt tot meer slagkracht.

Ondanks de inspanningen van diverse partijen, is er nog steeds sprake van een relatief hoge werkloosheid. De werkloosheid ligt op een bovengemiddeld hoog niveau: een NWW (Niet-Werkende Werkzoekende) van 13 tot 14%. De werkloosheidscijfers stijgen nog steeds en de onbenutte arbeid betreft nu circa 10% van de bevolking.

Om deze problematiek te agenderen en oplossingen te zoeken is in 2014 de Eemsdelta Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt en Economie (werkgelegenheid voor onze inwoners is de belangrijkste prioriteit voor de gemeenten) opgesteld. Deze inzet is vervolgens ook als leidend principe door de G11-gemeenten ingebracht in de programmering van zowel NCG, Economic Board als Provincie en draagt zo bij aan een Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen. Dit houdt in dat er de komende jaren veel aandacht en energie nodig is voor het creëren van werkgelegenheid voor onze beroepsbevolking door zowel bestaande als nieuwe bedrijvigheid.

EZ Bureau

Voor de toekomst zal het bureau Eemsdelta\EZ zich gaan richten op een breder takenpakket. De eerste taakstelling betreft het realiseren van een actief ondernemersloket in de Eemsdelta. Ondernemers in de regio vinden bij Eemsdelta\EZ een plaats waar de lokale overheid met hen meedenkt. Een overheid die denkt in oplossingen in plaats van in problemen en procedures. Door de jarenlange praktijkervaring van de medewerkers met het adviseren van ondernemers en de klantgerichte aanpak, krijgen ondernemers die bij het bureau aankloppen het gevoel dat ze worden gehoord.

Als tweede taakstelling richt het bureau zich op versterking van de economische vestigingsfactoren in de Eemsdelta en fungeert het als spil tussen ondernemers, bestuur en stakeholders in de regio. Dit betreft met name:

- De kwaliteit van het aanbod aan bedrijventerreinen. Hier is voor de Eemsdelta uitgebreid onderzoek naar gedaan. De aanbevelingen worden de komende periode verder uitgewerkt.

- Het verkrijgen van snel internet. Eemsdelta\EZ is verantwoordelijk voor de coördinatie van het project Breedband Noord-Groningen voor de G9-gemeenten.
- Monitoring van de regionale arbeidsmarkt. Eemsdelta\EZ let op de vraagzijde van de arbeidsmarkt (is er voldoende vakbekwaam personeel beschikbaar) en signaleert tijdig tekorten. Voor bedrijven die vestiging in de Eemsdelta overwegen, worden regelmatig arbeidsmarktonderzoeken uitgevoerd.

In de stuurgroep Economie, Arbeidsmarkt en Infrastructuur is inmiddels afgesproken dat er voor het EZ bureau de komende jaren een derde taakstelling bij komt, voortkomende uit de Uitvoeringsagenda Economie en Arbeidsmarkt. Het gaat om het realiseren van praktisch werk voor laag opgeleide mensen die al langer aan de kant staan.

Om hier goed invulling aan te kunnen geven moet de bezetting wel worden afgestemd op het takenpakket. Dit vraagt om een extra financiële bijdragen van de gemeenten Eemsmond en Delfzijl van € 67.500 in 2017 en 2018.

Bedrijventerreinen

Door de raad is in maart de bedrijventerreinenvisie Eemsdelta vastgesteld. Aan de raad is toegezegd invulling te geven aan de visie door in 2017 de revitalisering van de bedrijventerreinen in Eemsmond vorm te geven. De middelen hiervoor zijn vastgelegd in een bestemmingsreserve. Bij de begroting 2017 zullen deze plannen verder zijn uitgewerkt, zodat in 2017 kan worden gestart met de uitvoering.

Maatschappij

Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening

De gemeenten Bedum, de Marne, Winsum en Eemsmond geven samen vorm en inhoud aan het beleid in het sociaal domein en werken ook in de uitvoering van Werk en Inkomen, Wmo en jeugd steeds verder samen.

In 2015 kreeg de gemeente de taken in het kader van de decentralisaties overgedragen. Voor een deel onbekende taken met de onzekerheid of deze taken binnen de daarvoor beschikbare budgetten kunnen worden uitgevoerd. 2016 is het jaar waarin de basis verder op orde wordt gebracht. Er wordt geïnvesteerd om de uitvoering van de nieuwe taken in het sociaal domein kwalitatief goed te borgen met de benodigde menskracht. De werkprocessen worden efficiënt ingericht en ondersteund met de juiste programmatuur. Sociale zaken in BMWE is samengevoegd en er is één uitvoeringsorganisatie voor Werk en Inkomen gerealiseerd. In de administratie van de zorgloketten en bij jeugd wordt steeds nauwer samengewerkt in BMWE. Een extra impuls wordt gegeven aan de CJG's om een toekomstbestendige vorm van samenwerking te realiseren.

De benodigde financiële middelen om deze verbeterlagen te kunnen maken zijn aan de raden van maart 2016 voorgelegd en betreffen grotendeels structurele kosten ter uitvoering van de taken in het sociaal domein. Daarnaast zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld om op zodanig op orde te komen dat de structurele taken kunnen worden opgevangen binnen de daarvoor beschikbare structurele middelen. Behoudens de extra gevraagde (incidentele) middelen voor de uitvoering van de beleidsagenda sociaal domein zijn de decentralisaties budgettair neutraal opgenomen in dit kaderplan.

Indien het adagium van budgetneutraliteit in de uitvoering van het sociaal domein in BMW-E wordt gehandhaafd, moet niet worden uitgesloten dat de percentages die gereserveerd zijn voor de gemeentelijke uitvoering tegen het licht gehouden moeten worden. Dat moment zou bij het volgende kaderplan kunnen zijn, nadat we zicht hebben op de uitkomsten van 2016.

De speerpunten van het beleid in 2017 in BMW-E betreffen:

- de realisatie van de integrale toegang in het sociaal domein;
- de transformatie en het vervolg met het RIGG;
- de inkooporganisatie van de gemeenten in Groningen voor jeugd;
- het voeren van het contractbeheer op de huidige inkoop door de gemeenten;
- de nieuwe inkoop voor Wmo begeleiding 18+ en huishoudelijke ondersteuning.

Project vervoer regio Groningen Drenthe

Eind 2015/begin 2016 hebben de colleges van de gemeenten in Groningen en Drenthe ingestemd met het projectplan gericht op het instellen van de Projectorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe. Deze projectorganisatie is mede verantwoordelijk voor het opstellen van een concept Programma van Eisen (PvE) voor de aanbesteding Publiek Vervoer. De aanbesteding dient in 2017 te worden afgerond. Het Publiek Vervoer is gericht op het behoud van goed en toegankelijk Openbaar Vervoer, integratie van doelgroepenvervoer in het reguliere Openbaar Vervoer en het behouden van speciale vervoersvormen voor die personen die niet of slechts ten dele gebruik kunnen maken van meer reguliere vervoersvormen. In dit kader werkt de projectorganisatie intensief samen met het OV-bureau Groningen Drenthe. Voor de gemeenten is de gemeente Eemsmond onder meer bestuurlijk aanspreekpunt voor Provincie, gemeenten en projectorganisatie. Ambtelijk is de gemeente Eemsmond eveneens vertegenwoordigd in de projectorganisatie. De gemeente Eemsmond heeft de projectadviseur beschikbaar gesteld.

Noord-Groningen heeft in de afgelopen jaren onder veel ervaring opgedaan in de doorontwikkeling van het personenvervoer. In dit kader zijn diverse pilots uitgevoerd die nu voeding bieden voor het PvE en de (door)ontwikkeling van het Publiek Vervoer. Na de afronding van de aanbesteding zal ook voor het Publiek Vervoer de fase van verdere doorontwikkeling van start gaan.

Uitdagingen nieuwe uitvoeringsorganisatie

De uitdaging voor de nieuwe uitvoeringsorganisatie zullen bestaan uit het tot een geheel smeden. Dit zowel qua cultuur als de methode van werken en aansturing. Daarnaast wordt door de raden van de BMW-E gemeenten jaarlijks het beleidskader opnieuw vastgesteld. Hierin geven de raden hun voorwaarden mee waar zij op wensen te sturen. De uitkomsten hiervan komen terug in de kwartaalrapportages, de jaarstukken en de begroting. De raden worden ook actief geïnformeerd door het beschikbaar stellen van de stukken van het Algemeen Bestuur.

AZC

Begin 2016 heeft het COA een formeel verzoek neergelegd bij het gemeentebestuur voor de realisatie van een AZC in Uithuizen nabij de rotonde Havenweg. Op 5 april heeft het college het voornemen uitgesproken om in te gaan op het verzoek van het COA. Hierbij is besloten dat er eerst een draagvlakonderzoek wordt uitgevoerd en de Raad en inwoners gehoord worden voordat er een definitief besluit genomen wordt over de komst van een AZC. De verwachting is dat het college in juli 2016 een definitief besluit neemt over de komst van een AZC.

Mocht er een positief besluit komen op het verzoek van het COA dan krijgen wij als gemeente te maken met kosten in de voorbereiding, de realisatie en de in gebruik name van het AZC. Het COA vergoedt in principe de gemaakte kosten door de gemeente op basis van een Faciliteitenbesluit. Ons uitgangspunt is dat het COA alle gemaakte kosten door de gemeente moet vergoeden. Mocht er negatief besloten worden op het verzoek van het COA is het mogelijk dat een deel van de voorbereidingskosten (bijvoorbeeld de organisatie van de informatieavond) voor rekening van de gemeente komen.

In het geval sprake zal zijn van de komst van een AZC naar de gemeente, willen we een pilot 'intensivering toezicht AZC' uitvoeren. BOA's (buitengewoon opsporingsambtenaren) zullen periodiek toezicht houden door regelmatige veldcontroles, informatieverstrekking en voorlichting, met preventie als insteek.

Voorgestelde wijzigingen

Programma 4: Economie en maatschappij

	2017	2018	2018	2020
<i>Bestaand en nieuw</i>				
Incidentele wijziging (+ = nadelig)	232.522	150.317	206.339	0
Structurele wijziging (+ = nadelig t.o.v. voorg.jaar)	23.470	9.500	9.500	9.500

Toelichting op incidentele wijzigingen

In de meerjarenraming 2017-2019 (zie Programmabegroting 2016) zijn voor meerdere onderwerpen incidentele bedragen opgevoerd:

- uitvoering van het Economisch Beleidsplan (€ 35.000 in 2017);
- de verliesbijdrage (aanvullend op de 'vaste' verliesbijdrage) aan Ability. De bedragen zijn niet bijgesteld en opzichte van de vorige raming. Ability heeft namelijk uitstel voor het indienen van de begroting 2017 aangevraagd. Het is de bedoeling om in september de begroting 2017 gereed te hebben voor de nieuwe organisatie (SoZaWe Hoogeland en Ability). De extra geraamde verliesbijdragen blijven daarom € 24.022 in 2017, € 82.817 in 2018 en € 205.339 in 2019. Voor 2020 is geen aanvullende verliesbijdrage opgevoerd;
- maatschappelijke banen (€ 104.000).

Op dit moment wordt aandacht besteed aan een aantal Waddenfondsprojecten. Bij doorgang van deze projecten zal aan de gemeente een bijdrage voor de cofinanciering van de projecten gevraagd worden. Het project 'Wad&Zoo' betreft de komst van een aquariumattractie en bezoekerscentrum naar de Eemshaven. Hiermee kan groei gerealiseerd worden voor het toerisme, de economie en de werkgelegenheid.

Ook wil de federatie Watersportvereniging Noord-Groningen wil een aanvraag doen voor het project 'Vaarrondje van stad naar Wad'. Dit betreft een vaarronde voor gemotoriseerde boten, in onze gemeente gekoppeld aan de BRTN (basis recreatie toervaart netwerk) en Noordpolderzijl.

Aangezien nog onduidelijk is of deze projecten doorgang krijgen is voor cofinanciering voorlopig een PM-raming opgenomen.

De kosten van het EZ-bureau lopen op, terwijl de bijdragen tot nog toe niet zijn aangepast. Voorgesteld wordt om de bijdrage voor 2017 en 2018 incidenteel te verhogen met € 67.500 (voor zowel Delfzijl als Eemsmond). Hiermee wordt ook de lagere bijdrage vanuit Loppersum opgevangen.

Evenals in 2016 (zie Voorjaarsrapportage 2016) is ook in 2017 € 2.000 aan extra budget opgevoerd voor een hogere bijdrage aan de fietsroute IDR (internationale Dollard route).

Toelichting op structurele wijzigingen

In de meerjarenraming 2017-2019 (zie Programmabegroting 2016) is voor een verhoging van de bijdrage voor de regionalisering van de VVV's € 1.700 als verhoging in 2017 opgevoerd.

De begroting van de Volkskredietbank laat een stijging zien van de bijdrage van Eemsmond. Hier is € 7.000 structureel voor opgevoerd.

Naast de markten heeft onze marktmeester ook activiteiten ontplooid als evenementenbegeleider. Hiervoor worden echter wel extra uren gedraaid. Er is een structurele mutatie van € 3.500 opgevoerd.

De bijdrage aan de PG&Z laat voor met name indexatie een stijging zien. Dit vraagt een hogere raming in 2017 van € 11.270. In de jaren 2018 tot en met 2020 loopt dit jaarlijks verder op met € 9.500.

Reserves

Wij stellen de volgende onttrekkingen aan de reserves voor:

- € 35.000 aan de Reserve Economische ontwikkelingen voor uitvoering van het economisch beleidsplan;
- € 24.022 in 2017, € 82.817 in 2018 en € 206.339 in 2019 aan de reserve WSW voor de extra bijdrage in het verlies van Ability.

5.5 Infrastructuur en milieu

Algemeen

Infrastructuur en milieu zijn onderwerpen waarbij de focus ligt op de inrichting, het beheer en het onderhoud van de openbare ruimte. Hierbij spelen de begrippen veiligheid, kwaliteit en duurzaamheid een grote rol, voor nu en in de toekomst.

Bij infrastructuur ligt de nadruk voornamelijk op het behoud, beheer en onderhoud van de fysieke openbare ruimte, waarbij een bepaald vooraf vastgesteld kwaliteitsniveau en veiligheidsniveau wordt nagestreefd. Hierbij worden nadrukkelijk activiteiten ondernomen om burgers meer te betrekken bij de inrichting van de openbare ruimte en ze meer zeggenschap te geven over het groen en grijs in hun buurten.

Bij milieu ligt de nadruk voornamelijk op het behouden en verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte (zowel boven als onder de grond), waarbij duurzaamheid en klimaat- c.q. energiebeleid een belangrijke rol spelen.

In dit programma wordt via beheer, onderhoud en kwaliteitsverbetering gestreefd naar een gezonde, veilige en hoogwaardige openbare ruimte, waarin burgers zich veilig voelen.

De afgelopen jaren is de wet en regelgeving op het gebied van milieu sterk veranderd. Het stevig verankeren van deze wet- en regelgeving in lokaal beleid zal de komende jaren verder worden uitgewerkt.

(Beleids-)ontwikkelingen

Personenvervoer Eemshaven

Eind 2015 is er een definitief besluit genomen over het personenspoor naar de Eemshaven. In 2016 hebben de aanbestedingen plaats gevonden voor het spoor en de herinrichting van de stationsgebieden in Roodeschool en de Eemshaven. De opening van het personenspoor naar de Eemshaven is gepland in 2018.

Openbaar vervoer

Na jaren van tekorten bij het OV Bureau lijkt het er op dat er voor 2017 en verder geen extra bezuinigingen in het openbaar vervoersnetwerk plaats hoeven te vinden. De verwachting is dat er voor onze gemeente uitsluitend gekeken zal worden naar het verbeteren van de bestaande route van lijn 61 door Uithuizen, ook mede gelet op de centrumontwikkelingen.

Infrastructuur

De provincie Groningen gaat in 2017 de Hooilandseweg in Roodeschool en Oosteinde opnieuw inrichten. Tegelijkertijd gaan wij als gemeente rioleringswerkzaamheden verrichten en de openbare verlichting vervangen. Alle werkzaamheden zullen naar verwachting in 2017 worden afgerond.

Baggeren

Ons huidige baggerplan loopt ten einde en dient geactualiseerd te worden. Er vindt overleg plaats met het waterschap voor het overdragen van bepaalde taken en civiele constructies. Het waterschap heeft het baggeren van de watergangen als primaire taak en wil het baggeren wel van ons overnemen. Het waterschap heeft als mogelijke ruil een aantal bruggen die geen relatie hebben met hun primaire taken en wil die graag in eigendom overdragen aan de gemeente. Een ruil kan betekenen dat wij voor 2017 geen baggerplan meer hoeven op te stellen en geen structurele kosten hiervoor hoeven op te voeren. Wel dienen er dan incidentele middelen beschikbaar gesteld te worden voor de bruggen. Voor de begroting van 2017 zal dit inzichtelijk zijn.

Vaargeul Noordpolderzijl

De verwachting is dat er in 2016, samen met onze samenwerkingspartners, een besluit genomen kan worden over een structurele oplossing voor het baggerbezwaar in de haven van Noordpolderzijl. Wij hopen in 2017 te starten met de uitvoering. De kosten zijn afhankelijk van de gekozen oplossing. Er zal van onze gemeente een investeringsbijdrage worden verwacht. Voor de begroting van 2017 komen wij met een uitgewerkt voorstel op dit vlak.

Groenbeleid

In 2012 is de kwaliteitsvisie Groen en het groenstructuurplan vastgesteld voor de periode 2012-2017. In 2017 zal er gestart moeten worden met het opstellen van nieuwe plannen rondom groenbeleid en beheer.

Onkruidbestrijding

In verband met het verbod om chemische bestrijdingsmiddelen te gebruiken voor de bestrijding van onkruid op verhardingen starten wij in 2016 met extra vegen en bestrijding van onkruid met behulp van niet-chemische bestrijdingsmiddelen. De kosten voor niet-chemische bestrijdingsmiddelen zijn fors hoger. Zoals nu gestart gaat worden past dit binnen de beschikbare budgetten. De Europese en landelijke discussie over het gebruik van de chemische bestrijdingsmiddelen is echter nog niet afgerond. Wij hebben bij onze ramingen aannames moeten doen die mogelijk gedurende het jaar bijgesteld dienen te worden en die mogelijk daarbij voor hogere kosten zorgen. Wanneer dat het geval is wordt dit bij de begroting van 2017 nader uitgewerkt. Op dit moment vindt er overleg plaats met de gemeente de Marne om op het gebied van vegen en onkruidbestrijding werkzaamheden voor De Marne te gaan uitvoeren.

Voorgestelde wijzigingen

Programma 5: Infrastructuur en milieu

	2017	2018	2018	2020
<i>Bestaand en nieuw</i>				
Incidentele wijziging (+ = nadelig)	56.500	56.500	0	0
Structurele wijziging (+ = nadelig t.o.v. voorg.jaar)	80.421	87.758	215.831	108.939

Toelichting op incidentele wijzigingen

In de meerjarenraming 2017-2019 (zie Programmabegroting 2016) is in 2017 € 56.500 incidenteel opgevoerd voor uitvoering van het Milieubeleidsplan. Dit is met één jaar verlengd voor 2018. Ook is hiervoor formatie opgevoerd (€ 34.000 in 2017, € 14.167 in 2018); dit wordt gedekt uit een bijdrage vanuit het Afvalfonds en uit inkomsten uit de raamovereenkomst Verpakkingen.

Verder was hierin een PM-post opgenomen voor het aanpassen van fietsroutes in verband met de Bredeschool. Mogelijk dat de hiermee gemoeide uitgaven (kapitaallasten) structureel worden in de begroting 2017 door de wijzigingen in het Besluit Begroten en Verantwoorden.

Toelichting op structurele wijzigingen

In de meerjarenraming 2017-2019 (zie Programmabegroting 2016) zijn voor meerdere onderwerpen structurele wijzigingen opgevoerd, waaronder:

- de investering in openbare verlichting. De bijbehorende kapitaallast bedraagt in 2017 € 12.429. Daarnaast is voor de jaren hierna ook krediet opgevoerd in dit Kaderplan. De bijbehorende kapitaallasten bedragen in 2018 € 11.092, in 2019 € 10.331 en in 2020 € 10.548.
- de investering in civiele constructies. De bijbehorende kapitaallast bedraagt in 2017 € 8.597. Daarnaast is voor de jaren hierna ook krediet opgevoerd in dit Kaderplan. De bijbehorende kapitaallasten bedragen in 2018 € 17.326, in 2019 € 17.139 en in 2020 € 1.686.
- de investeringen in rioleringen. De bijbehorende kapitaallasten bedragen in 2017 € 49.483, in 2018 € 44.926, en in 2019 en verder jaarlijks € 43.050.
- de investeringen in materieel van de locatie Talmaweg. De bijbehorende kapitaallasten bedragen in 2017 € 25.765, in 2018 € 47.849, in 2019 € 165.399 en in 2020 € 67.230. De afschrijvingskosten worden voor de investeringen tot en met 2017 gedekt uit een verlaging van het jaarbudget voor de vervanging van machines en materieel van de locatie Talmaweg. Hierna is het jaarbudget op zodanig niveau dat hier de kleinere aankopen, die niet als investering terug komen, uit gedaan kunnen worden.
- de apparaatskosten die toegerekend zijn aan de investering Fietspadenplan 2010. De bijbehorende kapitaallast bedraagt in 2017 € 609.
- de apparaatskosten die toegerekend zijn aan de investering in Rioleringen mechanisch 2013. De bijbehorende kapitaallast bedraagt in 2017 € 3.021.
- de apparaatskosten die toegerekend zijn aan de investering Duurzaam Veilig. De bijbehorende kapitaallast bedraagt in 2017 € 609.
- de ontwikkeling van de bijdrage voor de afvalverwerking aan de VVWNG; deze laat een daling zien voor de komende jaren.
- de structurele aanpak van het baggeren van de vaargeul van Noordpolderzijl (als PM-post).
- de verplaatsing van de Kaap Rottumeroog (als PM-post).

Daarnaast willen we bij de vervanging van de riolering in de Kleine Harderstraat in 2017 ook de verhardingen revitaliseren. De bijbehorende kapitaallast bedraagt € 910 met ingang van 2018.

Reserves

Voorgesteld wordt om het budget van € 56.500 in zowel 2017 als 2018 voor uitvoering van het Milieubeleidsplan te onttrekken aan de reserve Milieu.

5.6 Dienstverlening en ondersteuning

(Beleids-)ontwikkelingen

Uitvoering communicatiebeleid

Eemsmond streeft naar een pro-actieve, interactieve, doelgroepgerichte communicatie die aansluit op de ontwikkeling als regiegemeente. Het representatiebudget is fors bezuinigd de afgelopen paar jaar passend in een sobere en doeltreffende uitvoering daarvan. In het kaderplan wordt voor een periode van twee jaar een verhoging voorgesteld om de verkiezingsavond (2017 en 2018) zo te kunnen inrichten zoals wij dat tot nu toe gewend zijn.

Personeel en organisatie

Ons HR systeem is gebaseerd op de drie-eenheid functiebeschrijving, competentieprofiel en resultaatbeschrijving. De generieke functiebeschrijvingen die de essentie van de functie weerspiegelen zijn vastgesteld, evenals de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Vervolgens zijn de competentieprofielen waarin houding, gedrag en vaardigheden zijn bepaald, opgesteld. De derde stap: het koppelen van resultaatgerichte afspraken aan competenties wordt momenteel ingevoerd. Alle stappen zullen worden opgenomen in een digitaal persoonsregister. Door middel van competentie management wordt sturing verkregen op houding en gedrag gekoppeld aan de missie en visie van de organisatie alsmede een optimale match tussen (organisatie) doelen en potentieel. Ons werving- en selectiebeleid, opleidingsbeleid en de uitvoering van het traject Continue Verbeteren moeten hierop aansluiten.

In het kader van een herindeling zal extra inzet worden gevraagd vanuit P&O als primair proces. Derhalve wordt in het kaderplan voorgesteld om extra budget op te voeren om hieraan invulling te kunnen geven.

Zaakgericht werken

Een belangrijke basis van een efficiënte en effectieve bedrijfsvoering is een goed werkend zaaksysteem. (klant)Processen worden steeds complexer en klantvragen steeds completer. Om werkprocessen soepel te kunnen laten verlopen is zaakgericht werken en een actueel zaaksysteem nodig. Basis hiervoor is digitalisering van onze gegevens en gebruikmaking van een content managementsysteem. Verdere ontwikkeling en implementatie van Decos Join is hiervoor noodzaak. Kader zijn gesteld in het vastgestelde informatiebeleidsplan en in ons informatiebeveiligingsbeleid.

Momenteel is functioneel beheer van de applicatie Decos (ons contentmanagementsysteem ten behoeve van het zaakgericht werken) ondergebracht in een bestaande functie van de medewerker digitaal archief. Om werkelijk inhoud en uitvoering te kunnen geven aan zaakgericht werken is in het kaderplan extra budget opgevoerd ten behoeve van professionele invulling van het functioneel beheer zaakgericht werken.

Informele afhandeling

Informele benadering en afhandeling van bezwaar- en beroepszaken alsmede klachten past binnen de missie en visie van onze organisatie en meer regievoering op processen. De klanten worden nog steeds mondiger en derhalve vraagt dit traject om meer inzet en aandacht. Een goed proces van informele afhandeling waarbij de link met het formele traject steeds aanwezig dient te zijn, past in ons streven om zo klantvriendelijk mogelijk te werken.

Archief / digitalisering

Consequente en adequate digitalisering is ook grondslag voor digitalisering van het besluitvormingsproces. Hier dient nog een inhaalslag te worden gemaakt waarop de komende jaren geïnvesteerd zal moeten worden. Alhoewel we inzetten op digitalisering van onze archieven, is er vanuit de archiefwet een bewaarplicht op bepaalde (papieren) archieven. De condities waaronder deze archieven bewaard dienen te worden, zijn bij wet geregeld.

ICT

Het vastgestelde informatiebeleidsplan dient als basis voor onze ICT ontwikkeling en uitvoering. Daarbij staat de klant (in- en extern) centraal. Vermindering van kwetsbaarheid in het algemeen en op ICT gebied in het bijzonder blijft een speerpunt voor de komende jaren evenals ontwikkeling en implementatie van functioneel beheer. Bij elk deeltraject uit het informatiebeleidsplan wordt gekeken hoe dat zo efficiënt mogelijk kan worden uitgevoerd. Daarbij wordt immer gekeken of dat kan in gezamenlijkheid met partners zowel particulier als collega gemeenten of dat een proces in zijn geheel op afstand kan worden gezet.

Oriëntatie op ICT is daarvoor nodig, specifiek met het oog op een gemeentelijke herindeling. Dit zou de kans moeten bieden om ICT professioneel en gezamenlijk (hetzij gemeentelijk hetzij in de private sector) te kunnen ontwikkelen en uitvoeren. Om vorm en inhoud te geven aan het traject van professionalisering en mogelijke samenwerking/outsourcing is extra geld opgenomen in het kaderplan.

Gegevensbeheer en dan vooral het beveiligingsaspect gaat een steeds belangrijker rol spelen. Het vastgestelde informatiebeveiligingsbeleid dient als kader. De komende jaren zal de implementatie hiervan vorm en inhoud moeten krijgen.

BRP en iBurgerzaken

In het kader van de modernisering van de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) en de komst van de nieuwe wet BRP wordt landelijk de Basisregistratie Personen (BRP) ingevoerd. Invoering van de BRP vindt plaats tussen 2018 en eind 2019. Alle gemeenten worden in deze periode gefaseerd aangesloten op de Landelijke voorziening BRP. Ter voorbereiding op aansluiting op de landelijke voorziening BRP moet een gemeente beschikken over een Burgerzakenmodule (BZM). Voor de gemeente Eemsmond betekent dit dat we ons huidige GBA-systeem moeten omzetten naar een BZM.

De implementatie van de BZM van PinkRocade (iBurgerzaken) is de eerste benodigde stap voor de verplichte aansluiting landelijke voorziening BRP.

De implementatie van iBurgerzaken zal plaatsvinden in samenhang met de missie en visie van Eemsmond, het informatiebeleidsplan 2016-2019, visie gegevensbeheer 2016-2019 en het dienstverleningsconcept 2016-2020:

De gemeente is regiegemeente, digitaal en toegankelijk, toekomstbestendig en veilig, de juiste gegevens op de juiste plaats op het juiste moment in het juiste proces bij de juiste persoon, digitale dienstverlening tenzij...

De voorbereidingen implementatie iBurgerzaken vinden plaats in 2016 zodat we in 2017 kunnen met iBurgerzaken van start kunnen gaan. In 2017 vinden de voorbereidingen plaats voor de aansluiting op het landelijk netwerk in de periode 2018-2019.

Team belastingen

Behalve het steeds bewerkelijker worden van de werkzaamheden door de invoering van diverse landelijke voorzieningen starten er ook diverse extra taken in het kader van de invoering van nieuwe waarderingsinstructie. In de nieuwe waarderingsinstructie die per 1 januari 2017 ingaat staat de interne beheersing van het WOZ-proces centraal. Tevens moet het WOZ-proces op orde zijn en moet het op orde zijn zelf bewaakt worden. Hiervoor heeft de waarderingskamer diverse "zelfevaluatie" vragenlijsten gemaakt die gemeenten verplicht moeten invullen. Daarnaast zijn er nog diverse beoordelingsprotocollen ontwikkeld die gemeenten verplicht jaarlijks dienen in te vullen en te monitoren.

De aardbevingsproblematiek heeft zijn weerslag op de WOZ en het daaruit voortvloeiende werk. Denk aan het toegenomen aantal bezwaren en processen, aan het in mindering brengen van het schadebedrag op de WOZ-waarde en het vervolgens weer herstellen hiervan, etcetera. Ook dit zijn werkzaamheden die erbij zijn gekomen en extra menskracht vragen.

Verder is er behoefte aan een meer inhoudelijke afstemming c.q. samenwerking met Planning & Control. Met name op het gebied van afstemming over de tarieven, de kostenonderbouwing van de diverse gemeentelijke belastingen, de paragraaf lokale heffingen en het opstellen, bijstellen en bewaken van de budgetten voortvloeiend uit gemeentelijke belastingen en heffingen.

Ook op het gebied van financiële onderbouwing van de belastingopbrengsten in relatie tot de algemene uitkering, de interne controle op de werkzaamheden van belastingen en het in de grip houden van de geplande budgetten.

De algemene rekenkamer en PWC hebben in diverse rapportages aangegeven dat afdeling belastingen met onderbezetting kampt. Dit komt vooral door de unieke objectensamenstelling binnen onze gemeente en de aardbevingsproblematiek.

Stelselbeheer BAG/BGT

In de meerjarenraming is vanaf 2017 een bedrag opgenomen van € 160.000 voor BAG/BGT. De kosten van de nieuwe beheerorganisatie BGT zullen uitkomen op €120.000 uitgaande van detachering van 1fte vanuit Eemsmond in de nieuwe beheerorganisatie. De kosten uitvoering BAG bedragen tot nu toe jaarlijks € 80.000. Dat betekent dat voor beide functies jaarlijks € 200.000 nodig is.

Continu Verbeteren Eemsmond

In de afgelopen periode is duidelijk geworden dat een aantal cruciale processen binnen de gemeente Eemsmond niet goed verlopen. Dit is bij het opstellen van de jaarrekening 2014 en bij

de door de accountant uitgevoerde controle van de jaarrekening naar voren gekomen. Uit analyse bleek dat de oorzaak mede gezocht moest worden op de terreinen cultuur, werkprocessen en sturing vanuit het management.

Voor een optimale en effectieve bedrijfsvoering van een organisatie zijn twee elementen van essentieel belang; een duidelijke organisatiestructuur en een goede invulling van de bijbehorende integrale werkprocessen. De organisatiestructuur is er, maar leidt nog altijd tot vragen (bijvoorbeeld onduidelijkheid over de scheiding tussen beleid en uitvoering). De werkprocessen in de gemeente Eemsmond zijn in meerdere gevallen verouderd of onvoldoende integraal of ze worden niet adequaat toegepast.

Daarnaast blijkt, mede uit het medewerkeronderzoek, dat er nog een aantal belangrijke zaken worden gemist. Denk hierbij aan:

- projectmatig/integraal werken, 'samen werken aan.....';
- goede sturingsmogelijkheden creëren (P&C-cyclus, HR-cyclus, etc) waarbij eenvoud, maatwerk en inbedding in het regulier werk belangrijk zijn;
- duidelijkheid over de missie en de visie van de gemeente: "waar staan we voor en wat willen we uitdragen";
- duidelijkheid over rollen en verantwoordelijkheden;
- duidelijkheid over het al dan niet een regiegemeente willen/kunnen zijn;
- betere invulling/inbedding van het in 2013 ingestoken cultuurtraject (de vijf V's) in de organisatie;
- wat betekent de herindeling voor de processen, voor de medewerkers, voor rollen en verantwoordelijkheden, etc.;
- uitwerken van de overige bevindingen uit het medewerkeronderzoek.

Nadere evaluatie leert dat een organisatie zich niet moet richten op alleen cultuurverbetering, of op alleen verbetering van processen, of op alleen projectmatig/integraal werken. Alle onderdelen hebben invloed op elkaar. Al deze onderdelen vragen continu aandacht. Kortom, Continu Verbeteren Eemsmond is nodig. In het Kaderplan is hier dan ook structureel (€ 70.000) en incidenteel (€ 40.000 gedurende drie jaren) budget voor opgevoerd.

Voorgestelde wijzigingen

Programma 6: Dienstverlening en Ondersteuning

	2017	2018	2018	2020
<i>Bestaand en nieuw</i>				
Incidentele wijziging (+ = nadelig)	776.296	473.664	111.818	21.818
Structurele wijziging (+ = nadelig t.o.v. voorg.jaar)	415.050	31.446	24.245	0

Toelichting op incidentele wijzigingen

In de meerjarenraming 2017-2019 (zie Programmabegroting 2016) zijn voor meerdere onderwerpen incidentele wijzigingen opgevoerd:

- het laten uitvoeren van een medewerkeronderzoek (€ 16.950);

- aangegane verplichtingen met voormalig personeel (€ 68.946 in 2017, € 57.164 in 2018 en € 21.818 in 2019. Dit is in 2020 uitgebreid met nogmaals € 21.818 in 2020);
- € 5.000 voor facilitaire voorzieningen.

In 2015 is gebleken dat een aantal cruciale processen niet goed verlopen. Uit analyse bleek dat de oorzaak mede gezocht moest worden op de terreinen cultuur, werkprocessen en sturing vanuit het management. Een organisatie zich niet moet richten op alleen cultuurverbetering, of op alleen verbetering van processen, of op alleen projectmatig/integraal werken. Alle onderdelen hebben invloed op elkaar. Al deze onderdelen vragen continu aandacht. Om deze continue aandacht te geven is zowel structureel als incidenteel budget nodig. Voor de jaren 2017 tot en met 2019 is aan incidenteel budget (voor inzet van capaciteit, voor communicatie over het traject, etc.) € 40.000 opgevoerd.

Ter voorbereiding op de verplichte aansluiting op de landelijke BRP (Basisregistratie Personen) moet een gemeente beschikken over een Burgerzakenmodule (BZM). Ons huidige systeem moet omgezet worden naar een BZM. De implementatie van iBurgerzaken is de eerste benodigde stap. Hiervoor is voor 2017 € 32.500 en voor 2018 € 25.000 aan incidenteel budget opgevoerd.

De implementatie van zaakgericht werken en de ontwikkeling van ons systeem hiervoor zijn belegd bij één functionaris. Deze functionaris heeft hiernaast ook het bijhouden van het digitaal archief in het takenpakket. Naast dat dit takenpakket niet door één persoon uitgevoerd kan worden, is daarnaast ook sprake van een zeer kwetsbaar proces. Om de implementatie en doorontwikkeling van het zaakgericht werken op verantwoorde wijze uit te kunnen voeren wordt gedurende de jaren 2017 tot en met 2019 € 50.000 extra budget opgevoerd.

In 2017 vinden de Tweede Kamerverkiezingen plaats en in 2018 de Gemeenteraadsverkiezingen. Voor de organisatie van zowel de verkiezingsdag als -avond wordt in beide jaren incidenteel € 35.500 opgevoerd.

Binnen het cluster Belastingen hebben meerdere ontwikkelingen invloed op de grootte van het takenpakket. Zo worden de werkzaamheden steeds bewerkelijker door de invoering van diverse landelijke voorzieningen, door de invoering van een nieuwe waarderingsinstructie (vanuit de Waarderingskamer), door de ontwikkeling van divers beoordelingsprotocollen, door de aardbevingproblematiek, door interne ontwikkelingen op het gebied van beheersmaatregelen van onze processen etc. Om deze ontwikkelingen het hoofd te kunnen bieden wordt gedurende twee jaar € 116.000 aan extra budget opgevoerd voor een tijdelijke uitbreiding van de capaciteit binnen dit cluster.

Voor de ontwikkeling, ondersteuning en implementatie van het P&O-beleid in het kader van een herindeling, danwel invoering van een regiegemeente, is incidenteel voor twee jaar een budget van € 50.000 per jaar nodig.

Om het vastgestelde informatiebeleidsplan uit te kunnen voeren wordt gedurende twee jaren € 100.000 per jaar beschikbaar te stellen. Dit budget wordt deels gebruikt voor de inzet van een

tweede systeembeheerder om de kwetsbaarheid te verminderen. Het andere deel wordt aangewend voor ontwikkelingen zoals vastgelegd in het informatiebeleidsplan, waarbij speciale aandacht is voor een eventuele outsourcing danwel (regionale) samenwerking op ICT-gebied.

Ook voor het jaar 2017 voorzien we een aantal interne verhuizingen (bijv. als gevolg van het vertrek van de MJD en de samenvoeging van SoZaWe Hoogeland en Ability). Hiervoor is eenmalig € 5.000 opgevoerd.

Toelichting op structurele wijzigingen

In de meerjarenraming 2017-2019 (zie Programmabegroting 2016) zijn voor meerdere onderwerpen structurele wijzigingen opgevoerd:

- gezamenlijke beheerorganisatie voor de Basisregistratie Grootchalige Topografie (€ 40.000);
- kapitaallasten voortvloeiende uit investeringen in de ICT:
 - vervanging van de Thin Clients, update van het netwerk en verbetering van de netwerkverbinding naar de Talmaweg (kapitaallast m.i.v. 2017 respectievelijk € 17.100, € 4.725 en € 4.050);
 - vervanging van servers en vervanging van de storage (kapitaallast m.i.v. 2018 respectievelijk € 6.126 en € 9.529);
 - aanschaf van nieuwe tablets voor raadsleden (kapitaallast m.i.v. 2019 bedraagt € 5.990).
- verbetering van het financieel pakket op het gebied van de verplichtingenadministratie en de workflow (€ 3.700).

Zoals onder de toelichting op incidentele wijzigingen is aangegeven is voor 'Continu Verbeteren Eemsmond' € 70.000 aan structureel budget opgevoerd.

In 2016 is een nieuwe CAO tot stand gekomen. Hierin is in zowel 2016 als 2017 sprake van een stijging van de loonkosten. In 2017 is dit 0,4%. Daarnaast houden we rekening met nog wijzigende werkgeverslasten; hiervoor houden we 1% aan. In totaal vraagt dit € 161.500 structureel budget. Deze stijging komt in de begroting tot uitdrukking op de diverse programma's. Voor het overzicht hebben we het in het Kaderplan in zijn geheel opgenomen onder het programma Dienstverlening en Ondersteuning.

Verder is per 1 januari 2016 als onderdeel van de nieuwe cao 'gemeenten 2013-2015' het individueel keuzebudget (IKB) bij gemeenten ingevoerd. Het IKB sluit aan bij de wens voor meer keuzevrijheid voor werknemers en is daarmee een verdere stap in de modernisering van de arbeidsvoorwaarden. In het IKB worden diverse op geld te waarderen arbeidsvoorwaarden, waaronder tijdelementen, omgezet in een budget dat door de werknemer vrij te besteden is. Hiervoor is een bijraming van circa € 53.000 nodig.

In de meerjarenraming is vanaf 2017 € 160.000 opgenomen voor de beheerorganisatie BGT. Hierin vindt echter ook de uitvoering van de BAG plaats. In totaliteit is € 200.000 nodig voor beide functies. Vandaar dat een extra verhoging van € 40.000 opgenomen onder de structurele mutaties.

In 2017 en 2020 zal de werkplek hardware vervangen moeten worden. Hiervoor bedragen de structurele kapitaallasten (met ingang van 2018 en 2021) respectievelijk € 15.791 en € 17.100. Daarnaast dienen de mobiele telefoons in 2018 vervangen te worden. Hiervoor is rekening gehouden met een kapitaallast (met ingang van 2019) van € 18.255.

6 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemeen

Het Kaderplan zal als basis voor de begroting reëel sluitend moeten zijn. Dat is zeker in een periode van bezuinigingen en nieuwe taken die op de gemeente af komen, de organisatorische ontwikkelingen en de mogelijke herindeling geen eenvoudige zaak. De vorige meerjarenramingen lieten vanaf 2018 een sluitend perspectief zien. Ook in dit Kaderplan hebben we, uitgaande van invulling van de aangedragen mogelijkheden, dit weten te bewerkstelligen.

Ook voor Eemsmond zijn de financiële grenzen bereikt en is voorzichtigheid nodig, zeker in een periode waarin er nog veel onzekerheden zijn.

Als het gaat om algemene dekkingsmiddelen blijven wij voor het opstellen van dit kaderplan vasthouden aan de afspraken zoals die zijn vastgelegd in de meerjarenbegroting 2016-2019.

Belastingen

De gemeente Eemsmond heeft de verhoging van de tarieven gedurende meerdere jaren beperkt weten te houden. Binnen het bezuinigingstraject, dat in de begroting 2014 vorm heeft gekregen, hebben we deze lijn moeten loslaten. Wel hebben we geprobeerd de verhogingen zoveel mogelijk te beperken.

Voor alle belastingen, rechten en leges is een extra opbrengst geraamd op basis van een tariefstijging van 3%. Uitgezonderd zijn de onroerende zaakbelastingen (OZB), de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Bij de OZB wordt de opbrengst in 2017 met 3,5% verhoogd; de jaren hierna loopt dit terug naar 2,5% stijging.

De afvalstoffenheffing wordt in 2017 verhoogd met € 18 voor een eenpersoonshuishouden en € 36 voor meerpersoonshuishoudens. In 2018 is sprake van een verhoging van € 12 voor een eenpersoonshuishouden en € 24 voor een meerpersoonshuishouden. In 2019 wordt de afvalstoffenheffing ook verhoogd; dit om de afschrijvingslasten van investeringen in materieel voor afvalinzameling te kunnen dekken.

Bij de rioolbelasting gaan we uit van 100% kostendekkendheid. Aanpassing aan de kostenontwikkeling inclusief (vervanging-)investeringen mocht, conform het op 19 december 2013 vastgestelde Afvalwaterbeleidsplan, leiden tot maximaal een verhoging van € 5. Deze verhoging is echter niet voldoende om de kostenontwikkeling op te vangen. We zijn daarom gaan afwijken van deze maximale verhoging, waarbij de verhoging uitkomt op een tarief van € 7,15 in 2017 en € 6,79 in de jaren hierna.

Overzicht berekening belastingverhoging

Berekening belastingverhoging Kaderplan 2017 - 2020

	Raming 2016	'17-'20	verhoging			
			2017	2018	2019	2020
Leges	287.913	3,0%	8.637	8.897	9.163	9.438
Sporttarieven	113.962	3,0%	3.419	3.521	3.627	3.736
Reinigingsrechten	151.945	3,0%	4.558	4.695	4.836	4.981
Afvalstoffenheffing	691.000	€ 18/€ 36	212.000			
Afvalstoffenheffing		€ 12/€ 24		142.000		
Rioolheffing	1.963.300					
Extra voor GWRP			53.119	53.119	53.119	53.119
<i>totaal Rioolheffing</i>						
Begraafrechten	213.150	3,0%	6.395	6.586	6.784	6.987
Bouwleges	351.970	3,0%	10.559	10.876	11.202	11.538
OZB	10.601.780	3,5%	371.062			
OZB - areaaluitbreiding 2017 (opbrengst geraamd in 2017)	286.080	3,5%	10.013			
OZB (verhoging in 2018)		2,5%		281.723		
OZB (verhoging na 2018)		2,0%			231.013	235.633
Hondenbelasting	76.220	3,0%	2.287	2.355	2.426	2.499
Forensenbelasting	7.725	3,0%	232	239	246	253
Marktgeden	7.880	3,0%	236	243	251	258
Huren	100.987	3,0%	3.030	3.121	3.214	3.311
	14.567.831		685.546	517.375	325.881	331.754

Algemene uitkering

De Algemene uitkering, zoals meegenomen in dit Kaderplan is gebaseerd op de decembercirculaire van 2015. De decembercirculaire heeft doorgaans een beperkte strekking. Het gaat primair om onderwerpen die vóór het einde van het jaar geregeld dienen te zijn (met het oog op de jaarafsluiting door het Rijk en gemeenten). De circulaire informeert over een toevoeging van € 20 miljoen aan de algemene uitkering vanwege de kosten van gemeenten voor het organiseren en uitvoeren van het referendum over de Associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne. Verder worden gemeenten geïnformeerd over een bijdrage van € 30 miljoen voor de herstructurering van bedrijven in de sociale werkvoorziening. Verder wordt gesteld dat er afspraken tot stand zijn gekomen tussen de VNG en het Rijk over een toekomstvast langdurige zorg en ondersteuning, over beschermd wonen en over pgb-trekkingsrechten.

Naast de verwerking van deze circulaire is in de berekening van de algemene uitkering voor dit kaderplan nog een aantal maatstaven (bijv. aantal inwoners, bijstandontvangers en dergelijke) geactualiseerd.

De effecten van de meicirculaire konden niet tijdig berekend worden om deze in dit Kaderplan op te nemen. In het raadsvoorstel behorend bij dit Kaderplan zullen we deze gevolgen inzichtelijk maken.

De huidige berekening van de Algemene uitkering laat voor de komende jaren de volgende ontwikkeling zien:

	2016	2017	2018	2019	2020
Structureel	30.041.503	29.485.564	29.047.015	28.770.752	28.726.159
<i>Structurele mutatie</i>		-555.939	-438.549	-276.263	-44.593
Incidenteel	663.443	61.000	0	0	0

Hieronder geven we aan wat deze structurele mutaties met name veroorzaakt:

	2017	2018	2019	2020
Accresontwikkeling	-37.000	223.000	297.000	321.000
Verlaging van de AU voor lagere apparaatskosten (opschaling gemeenten)	-62.000	-62.000	-62.000	-74.000
Effecten van over- of onderschrijding van het plafond van het BTW-compensatiefonds	-13.000	37.000	49.000	49.000
Ontwikkeling van de uitkeringsbasis	-75.000	-87.000	-112.000	-87.000
Ontwikkeling van de integratie-uitkering Wmo (met name huishoudelijke hulp)	54.000	-	-	-
Suppletieregeling OZB	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
Aanpassing van de WOZ-waarden en rekentarieven	-88.000	-	-	-
Terugloop van 3D budgetten	-305.000	-565.000	-394.000	-205.000
Ontwikk. integratie-uitkering provinciale taken vergunningverlening, toezicht, handhaving	-	26.000	-	-
Bijstelling van de maatstaven inwoners (terugloop) en bijstandontvangers (toename)	2.000	3.000	-11.000	-11.000
Diversen	8.000	26.000	-4.000	2.000
Totaal	-556.000	-439.000	-277.000	-45.000

Vernieuwing BBV

Ruim 10 jaar na invoering van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is sprake van diverse ontwikkelingen die vragen om vernieuwing van het BBV. Het betreft, samengevat, de volgende ontwikkelingen:

- de wens om de kaderstellende en controlerende rol van de raad te versterken;
- de wens tot betere financiële vergelijkbaarheid;
- het toenemende belang van deze wensen als gevolg van de drie recente decentralisaties;
- de noodzaak om tijdig bij te kunnen sturen in economisch slechte tijden;
- de wens om meer inzicht te hebben in elkaars financiële positie, gegeven de onderlinge solidariteit als een gemeente in de problemen komt;
- de toenemende nationale en internationale belangstelling voor de verslaglegging in de publieke sector;

- de vragen die in de praktijk leven over de manier waarop rechtmatigheidtoezicht wordt vormgegeven.

In 2014 is door een adviescommissie een rapport uitgebracht over de vernieuwing van het BBV. De hieruit voortvloeiende adviezen zijn gericht op het versterken van de horizontale verantwoording en het verticale toezicht door de financiële informatie inzichtelijker en transparanter te maken.

Welke wijzigingen krijgen we o.a. mee te maken:

1. Uniforme taakvelden

Gemeenten zijn vrij in de indelingen die ze voor verschillende doeleinden willen hanteren (raad - programma's, college - productenraming, administratief - subproducten). Het gevolg is dat op basis van de gemeentelijke administraties geen direct op landelijk niveau aggregerbare financiële gegevens over taken en activiteiten beschikbaar zijn. Hiervoor wordt vanuit de gemeentelijke administratie een "lv3-vertaalslag" gemaakt, om zo informatie aan het CBS en het rijk te kunnen aanleveren.

Om baten en lasten van taken en activiteiten te kunnen aggregeren en met die van andere gemeenten te kunnen vergelijken, moeten ze in vergelijkbare eenheden worden ingedeeld. Hiertoe worden zogenaamde 'taakvelden' voorgeschreven.

Het college behoudt wel de vrijheid om de taakvelden in te delen en te ordenen naar de programma's van de raad.

2. Economische categorieën

Naast het gebruik van de taakvelden blijft de verplichting gegevens aan te leveren over de economische categorieën en balansmutaties volgens een vanuit het rijk voorgeschreven indeling. Ook deze indeling wordt gewijzigd, zodat zoveel mogelijke tegemoet wordt gekomen aan de wensen van 'derden' gebruikers.

3. Beleidsindicatoren

Het wordt steeds belangrijker voor gemeenten om te kunnen sturen op basis van meetbare prestaties. Om goede afwegingen te kunnen maken, moeten raadsleden op centrale momenten in de beleidscyclus een oordeel kunnen vormen over beleidsresultaten. Daarnaast is er een belang om deze te kunnen vergelijken met de resultaten van andere gemeenten.

Om dit te bewerkstelligen wordt in het herziene BBV voorgeschreven dat gemeenten een basisset van beleidsindicatoren (circa 50 stuks) hanteren voor de begroting en de verantwoordingsstukken.

4. Verbonden Partijen

De diversiteit en complexiteit van verbonden partijen neemt toe. Om beter grip, zicht en controle op de financiën en het beleid van verbonden partijen te houden is heldere informatie nodig.

Deze informatie dient aan te sluiten bij de informatie over de eigen positie, activiteiten en risico's van de gemeente zelf. Door de informatie op te nemen in de beleidsprogramma's waarop de samenwerking met de verbonden partij betrekking heeft, wordt bevorderd dat de bijdrage van

verbonden partijen en daaraan verbonden risico's in de beschouwingen over de begroting en verantwoording kan worden meegenomen.

5. Overhead en kosten

Omdat de methode van kostentoerekening aan taakvelden en activiteiten niet helder is (en per gemeente verschilt), wordt de financiële vergelijkbaarheid verstoord. In het herziene BBV worden baten en lasten van overhead niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's geregistreerd, maar centraal onder een afzonderlijk taakveld. Deze methodiek wordt ook van toepassing op de toerekening van rente.

Er wordt een algemene definitie van overhead voorgeschreven. Uitgangspunt hierin is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten.

6. Stelsel van baten en lasten

Binnen het stelsel van baten en lasten vindt enige aanpassing plaats. Zo wordt o.a. voorgeschreven de systematiek voor activering en afschrijving voor alle investeringen gelijk wordt getrokken: investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut niet meer versneld afgeschreven kunnen worden; afschrijving dient gedurende de levensduur van het actief te gebeuren.

Momenteel geldt dat bijdragen van derden in een actief in aftrek genomen mógen worden op het investeringsbedrag (netto verantwoorden); dit wordt verplicht voor alle investeringen.

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt een geprognosticeerde balans voorgeschreven en het meerjarig op nemen van het EMU-saldo in een begrotingsparagraaf.

Op 17 maart 2016 is het wijzigingsbesluit van het Besluit Begroting en Verantwoording gepubliceerd en met ingang van 1 april 2016 in werking getreden. Bovenstaande wijzigingen dienen een plek te krijgen in de begroting 2017.

Voorgestelde wijzigingen

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

	2017	2018	2018	2020
<i>Bestaand en nieuw</i>				
Incidentele wijziging (+ = nadelig)	-61.000	0	0	0
Structurele wijziging (+ = nadelig t.o.v. voorg.jaar)	-290.177	-9.281	13.652	13.652

Toelichting op incidentele wijzigingen

In de meerjarenraming 2017-2019 (zie Programmabegroting 2016) is in 2017 een incidentele bijdrage aan GIDS-gelden opgenomen (€ 61.000). Deze worden via de algemene uitkering ontvangen.

Toelichting op structurele wijzigingen

In de meerjarenraming 2017-2019 (zie Programmabegroting 2016) zijn voor meerdere onderwerpen structurele wijzigingen opgevoerd:

- extra OZB-opbrengsten uit areaaluitbreiding ter grootte van € 286.080. Deze zijn bruto opgenomen, exclusief de correctie op de algemene uitkering en zijn aangepast voor de OZB-tarieven van 2016;
- een verlaging van het machinebudget (locatie Talmaweg) ter dekking van afschrijvingslasten voortvloeiende uit investeringen in materieel;
- kapitaallasten die voortvloeien uit de nog aan de investeringen toe te rekenen inzet van capaciteit van € 13.652 per jaar.

Als gevolg van het terugbrengen van de inzet van sportcoaches voor uitvoering van het sportbeleid, zal ook de bijdrage in de vorm van de decentralisatie-uitkering voor combifunctionarissen teruglopen (€ 15.500 in 2017 en nog eens € 15.500 in 2018).

BIJLAGEN BIJ HET KADERPLAN

Bijlage 1: Financiële mutaties Kaderplan 2017-2020

omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021	i/s	Beleids- speerpt./ Invest.	nieuw opgevoerd
Programma 1 Wonen en gebiedszaken								
1 Uitvoering woon- en leefbaarheidsplannen (<i>dekking: Reserve woon-/leefbaarheidsplannen</i>)	50.000	50.000	50.000			i		
1 Actualiseren bestemmingsplannen	40.000	25.000				i		ja
1 Bescherming karakteristieke panden en gemeentelijke monumenten	10.000					i		ja
1 Bescherming karakteristieke panden en gemeentelijke monumenten	15.000					s		ja
1 Bestemmingsplan Nijverheidsweg	15.000					i		ja
1 Herstructureringsprogramma woningvoorraad	PM					i	B	
1 Ontwikkeling Regionaal centrum en centrumdorpen	PM					i	B	
Programma 2 Demografie en leefbaarheid								
2 Inzet GIDS-gelden voor GIDS-doelen in 100% fit	61.000					i		
2 Onderzoek naar privatiseren/beheer gemeentelijk maatschappelijk vastgoed	15.000					i	B	
2 Project 'Samen in Beeld TV' (<i>dekking: reserve Wmo</i>)	10.000					i		
2 Verlenging pilot kennisplatform geïntegreerde kindvoorzieningen Noord Groningen	1.600					i		
2 Uitvoering sportbeleid - inzet sportcoaches	40.000	20.000				i		ja
2 Organisatie vijfjaarlijkse vrijwilligersavond	2.000					i		ja
2 Dag van de leerplicht		2.000				i		ja
2 Drainage sportvelden	4.500					s		ja
2 Beheerplan Boukemapark	PM					s		ja
Programma 3 Bestuurszaken								
3 WO-Deal - gevolgen integrale kostprijs-methode	59.615	-16.398	4.084	4.085		s		2020
3 Veiligheidsmonitor	5.500		5.500			i		
3 Financiële gevolgen Regionale Brandweer (groei naar verdeelsleutel o.b.v. gemeentefonds)	59.259	59.258	14.106			s		2020
3 Aanpassing Bijdrage VRG voor de verdeelsleutel gemeentefonds a.g.v. groot onderhoud	166.999	0	-14.106	0		s		ja
3 Versterkingsopgave/aarbevingdossier	540.000	PM				i		ja
3 Bijdrage vanuit NCG voor versterkingsopgave/aarbevingdossier	-540.000	PM				i		ja
3 Inzet BOA's	PM					s		ja
3 Herindeling: (gezamenlijke) onderzoeks-/voorbereidingskosten	50.000					i		ja
3 Herindeling: personele inzet in de voorbereiding	100.000					i		ja
3 Uitbreiding formatie Staf (6 uur bestuurssecretariaat, 18 uur klachtencoördinator)	41.200					s		ja
3 OR intergemeentelijke samenwerking	7.000	7.000				i		ja
3 Vervallen renteopbrengsten op uitstaande vordering	50.000			54.000		s		2020

omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021	i/s	Beleids- speerppt./ Invest.	nieuw opgevoerd
Programma 4 Economie en maatschappij								
4 Regionalisering VVV's	1.700					s		
4 Uitvoering Economisch Beleidsplan (<i>dekking: reserve EZ</i>)	35.000					i		
4 Verliesbijdrage Ability (<i>dekking: reserve WSW</i>)	24.022	82.817	206.339	PM		i		
4 Voormalig ID-banen	104.000					i		
4 Cofinanciering Waddenfondsprojecten	PM					i		ja
4 Project Publiek Vervoer Groningen en Drenthe 2016-2018	-	-				i	B	ja
4 Marktmeester	3.500					s		ja
4 Verhoging bijdrage aan de internationale Dollard Route	2.000					i		ja
4 Verhoging bijdrage aan EZ-bureau	67.500	67.500				i		ja
4 Verhoging bijdrage aan Volkskredietbank	7.000					s		ja
4 Verhoging bijdrage aan PG&Z	11.270	9.500	9.500	9.500		s		ja
Programma 5 Infrastructuur en milieu								
5 Uitvoering milieubeleidsplan (<i>dekking: reserve milieu</i>)	56.500	56.500				i		2018
5 Budget voor eigen risico bij schade	5.000					s		ja
5 Formatie voor uitvoering MBP (<i>dekking uit bijdr.Afvalfonds en raamovereenkomst Verpakkingen</i>)	34.000	14.167				i		ja
5 Bijdrage Afvalfonds voor regievoering diffuse afvalstromen en inkomst uit raamovereenkomst Verpakkingen	-34.000	-14.167				i		ja
5 Niet-chemische onkruidbestrijding	PM					s		ja
5 Gladheidbestijding: niet realiseren bezuiniging	PM					s		ja
5 Fietspadenplan 2010 (apparaatskosten)	609					s	I	
5 GRP mechanisch 2013 (apparaatskosten)	3.021					s	I	
5 Duurzaam veilig 2013 (apparaatskosten)	609					s	I	
5 Civiele constructies (2016-2020)	8.597	17.326	17.139	1.686	515	s	I	2018-2021
5 Vervanging openb. Verlichting (2016-2020)	12.429	11.092	10.331	10.548	8.156	s	I	2018-2021
5 Locatie Talmaweg: investering diverse materialen (2016 - 2020)	25.765	47.849	165.399	67.230	44.113	s	I	
5 Rioleringen (mechanisch)	12.672	11.528	11.528	11.528	11.528	s	I	
5 Rioleringen (overig)	4.968	4.542	4.542	4.542	4.542	s	I	
5 Rioleringen (vrijval) - na vaststelling GWRP (dekking Rioleringen middels belastingverhoging)	28.204	26.980	26.980	26.980	26.980	s	I	
5 Voorbereidingskrediet Rioleringen 2016, 2017	3.639	1.876				s	I	
5 Ontwikkeling bijdrage VVWNG	-25.092	-34.345	-20.088	-13.575		s		2020
5 Revitalisering verhardingen		910				s	I	ja
5 Aanpassing fietsroutes Uithuizen i.v.m. Bredeschool	PM					i		
5 Structurele aanpak baggeren vaargeul Noordpolderzijl (2017)		PM				s	I	
5 Verplaatsing Kaap Rottumeroog (PM)						s	I	

omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021	i/s	Beleids- speerpt./ Invest.	nieuw opgevoerd
Programma 6 Dienstverlening en ondersteuning								
6 Budget voor inzet capaciteit en budget voor opleiding i.v.m. Continu Verbeteren Eemsmond	70.000					s		ja
6 Budget voor Inzet capaciteit en budget voor communicatie i.v.m. Continu Verbeteren Eemsmond	40.000	40.000	40.000			i		ja
6 Medewerkersonderzoek (MO)	16.950					i		
6 Flexibele schil	256.400					i		ja
6 Loonstijging: inschaling, gevolgen CAO en hogere werkgeverslasten	161.500					s		ja
6 Gevolgen IKB (individueel Keuzebudget)	53.045					s		ja
6 Gezamenlijke beheerorganisatie Basisregistr. Grootchalige Topografie	40.000					s		
6 Stelselbeheer BAG	40.000					s		ja
6 Aangegane verplichtingen met voormalig personeel	68.946	57.164	21.818	21.818		i		2020
6 Implementatie iBurgerzaken (i.v.m. verplichte aansluiting op landelijke BRP)	32.500	25.000				i		
6 Versterking formatie zaakgericht werken	50.000	50.000	50.000			i		ja
6 Verkiezingen (kosten verkiezingsdag + -avond)	35.500	35.500				i		ja
6 Vervanging Thin Clients	17.100					s	I	
6 Uitbreiding formatie team Belastingen (1,8 fte)	116.000	116.000				i		ja
6 Ontwikkeling, ondersteuning en implementatie P&O-beleid	50.000	50.000				i		ja
6 Ontwikkeling ICT	100.000	100.000				i		ja
6 Interne verhuiskosten	5.000					i		ja
6 Schoonmaak Sportgebouwen, gemeentewerf en gemeentehuis naar juiste niveau	20.930					s		ja
6 Facilitaire voorzieningen	5.000					i		
6 Verbetering financieel pakket - verplichtingenadministratie en workflow	3.700					s		
6 Update netwerk (2016)	4.725					s	I	
6 Verbetering netwerkverbinding Talmaweg (2016)	4.050					s	I	
6 Vervangen Werkplek hardware (2017 en 2020)		15.791			17.100	s	I	
6 Vervanging Servers (2017)		6.126				s	I	
6 Vervanging storage (2017)		9.529				s	I	
6 Aanschaf nieuwe tablets raadsleden (2018)			5.990			s	I	
6 Mobiele telefoons - vervanging (2018)			18.255			s	I	ja

omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021	i/s	Beleids- speerpt./ Invest.	nieuw opgevoerd
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien								
AD GIDS-gelden	-61.000					i		
AD Terugloop in Decentral.uitkering voor combifunctionarissen (door teruggang in inzet sportcoaches)	15.500	15.500				s		
AD OZB-opbrengsten uit areaaluitbreiding (bruto, excl correctie op algemene uitkering)	-286.080					s		
AD Apparaatskosten		13.652	13.652	13.652	13.652	s	I	
AD Dekking afschrijvingen Locatie Talmaweg uit verlaging machinebudget	-19.597	-38.433				s		
Totaal	2.036.755	946.764	640.969	211.994	126.586			
<i>Totaal Bestaand - incidenteel</i>	<i>1.411.418</i>	<i>784.481</i>	<i>373.657</i>	<i>21.818</i>	<i>0</i>			
<i>Totaal Bestaand - structureel</i>	<i>625.337</i>	<i>162.283</i>	<i>267.312</i>	<i>190.176</i>	<i>126.586</i>			

Bijlage 2: Meerjarenoverzicht investeringen 2016 - 2020: opgenomen in het meerjarenperspectief

Nr.	Omschrijving	Investering (jaar t)	Apparaats- kosten	Bruto	Bijdrage	Netto-invest. (jaar t)	Afschrijv. termijn	Lin/ Ann	Kapitaallast (3,5%, jaar t+1)	Verv/ Nw	Jaar van uitvoering	nut
1	Rioleringen (mechanisch)	190.000	18.850	208.850		208.850	25	Ann	12.672	V	2016	E
2	Rioleringen (overig)	97.000	9.100	106.100		106.100	40	Ann	4.968	V	2016	E
3	Rioleringen (vrijverval) - na vaststelling GWRP (dekking Rioleringen middels belastingverhoging)	673.000	30.550	703.550		703.550	60	Ann	28.204	V	2016	E
4	Locatie Talmaweg: mobiele kraan, verlengstick, maaikorf	130.134		130.134		130.134	10	Lin	17.568	V	2016	E
5	Locatie Talmaweg: tractor (dekking afschrijvingen Locatie Talmaweg uit verlaging jaarbudget vervanging machines/materieel)	29.892		29.892		29.892	7	Lin	5.317	V	2016	E
6	Vervanging werkplek hardware	60.000		60.000		60.000	4	Lin	17.100	V	2016	E
7	Verbetering netwerkverbinding Talmaweg	30.000		30.000		30.000	10	Lin	4.050	V	2016	E
8	Update netwerk	35.000		35.000		35.000	10	Lin	4.725	V	2016	E
9	Locatie Talmaweg: houtversnipperaar	16.195		16.195		16.195	7	Lin	2.880	V	2016	E
10	Civiele constructies (2016)	168.000	15.600	183.600		183.600	40	Ann	8.597	V	2016	M
10	Fietspadenplan 2e fase (2010) - apparaatskosten		13.000	13.000		13.000	40	Ann	609		2016	M
11	Vervanging openbare verlichting (2016)	200.000	28.600	228.600		228.600	30	Ann	12.429	V	2016	M
12	Duurzaam veilig (2013) - apparaatskosten		13.000	13.000		13.000	40	Ann	609		2016	M
13	GRP mechanisch (2013) - apparaatskosten		49.790	49.790		49.790	25	Ann	3.021		2016	E
Totaal 2016 - conform Meerjarenraming 2016-2019		1.629.221	178.490	1.807.711	0	1.807.711			122.750			
14	Voorbereidingskrediet GWRP vrijverval (2017) app.kst.		36.920	36.920		36.920	60	Ann	1.480		2016	E
15	Voorbereidingskrediet GWRP overig (2017) app.kst.		8.450	8.450		8.450	40	Ann	396		2016	E
Totaal 2016 - voorbereidingskredieten 2017		0	45.370	45.370	0	45.370	100	0	1.876			
Totaal investeringen 2016 (= structurele kap.last 2017)		1.629.221	178.490	1.807.711	0	1.807.711			122.750			
Totaal voorbereidingskrediet 2017 (= struct.kap.last 2018)		0	45.370	45.370	0	45.370			1.876			
Incidentele kapitaallast in 2016									0			

Nr.	Omschrijving	Investering (jaar t)	Apparaats- kosten	Bruto	Bijdrage	Netto-invest. (jaar t)	Afschrijv. termijn	Lin/ Ann	Kapitaallast (3,5%, jaar t + 1)	Verv/ Nw	Jaar van uitvoering	nut
16	Rioleringen (mechanisch)	190.000		190.000		190.000	25	Ann	11.528	V	2017	E
17	Rioleringen (overig)	97.000		97.000		97.000	40	Ann	4.542	V	2017	E
18	Rioleringen (vrijverval) - na vaststelling GWRP (dekking Rioleringen middels belastingverhoging)	673.000		673.000		673.000	60	Ann	26.980	V	2017	E
19	Locatie Talmaweg: haakarm	203.609		203.609		203.609	7	Lin	36.213	V	2017	E
20	Locatie Talmaweg: actieramen voertuigen (dekking afschrijvingen Locatie Talmaweg uit verlaging jaarbudget vervanging machines/materieel)	21.470		21.470		21.470	7	Lin	3.819	V	2017	E
21	Apparaatskosten (dekking afschrijvingen Locatie Talmaweg uit verlaging jaarbudget vervanging machines/materieel)		225.000	225.000		225.000	25	Ann	13.652		2017	
22	Werkplek hardware	58.000		58.000		58.000	4	Lin	15.791	V	2017	E
23	Vervanging servers rekencentrum	22.500		22.500		22.500	4	Lin	6.126	V	2017	E
24	Vervanging storage	35.000		35.000		35.000	4	Lin	9.529	V	2017	E
25	Structurele aanpak baggeren vaargeul Noordpolderzijl PM			PM		PM			PM		2017	
	Totaal 2017 - conform Meerjarenraming 2016-2019	1.300.579	225.000	1.525.579	0	1.525.579			128.179			
26	Civiele constructies	370.000		370.000		370.000	40	Ann	17.326	V	2017	E
27	Vervanging openbare verlichting	204.000		204.000		204.000	30	Ann	11.092	V	2017	M
28	Revitalisering verhardingen	15.000		15.000		15.000	25	Ann	910	V	2017	M
29	Locatie Talmaweg: Kipper	43.950		43.950		43.950	7	Lin	7.817	V	2017	E
	Totaal 2017 - nieuw opgevoerd	632.950	0	632.950	0	632.950			37.145			
	Totaal investeringen 2017 (= structurele kap.last 2018)	1.933.529	225.000	2.158.529	0	2.158.529			165.323			
30	Rioleringen (mechanisch)	190.000		190.000		190.000	25	Ann	11.528	V	2018	E
31	Rioleringen (overig)	97.000		97.000		97.000	40	Ann	4.542	V	2018	E
32	Rioleringen (vrijverval) - na vaststelling GWRP (dekking Rioleringen middels belastingverhoging)	673.000		673.000		673.000	60	Ann	26.980	V	2018	E
33	Aanschaf nieuwe tablets (raadsleden)	22.000		22.000		22.000	4	Lin	5.990	V	2018	E
34	Locatie Talmaweg: 2 zijladers	472.860		472.860		472.860	7	Lin	86.466	V	2018	E
35	Locatie Talmaweg: werkvoertuigen Groen	128.647		128.647		128.647	7	Lin	23.524	V	2018	E
36	Locatie Talmaweg: containermanagement systeem	93.375		93.375		93.375	7	Lin	17.074	V	2018	E
37	Locatie Talmaweg: wisselcontainers (Let op: dekking afschrijvingen Gemeentebedrijf niet meer volledig uit verlaging jaarbudget vervanging machines/materieel; deze is nu op niveau voor vervanging kleiner materieel)	75.576		75.576		75.576	7	Lin	13.820	V	2018	E
38	Apparaatskosten		225.000	225.000		225.000	25	Ann	13.652		2018	
	Totaal 2018 - conform Meerjarenraming 2016-2019	1.752.458	225.000	1.977.458	0	1.977.458			203.575			

Nr.	Omschrijving	Investering (jaar t)	Apparaats- kosten	Bruto	Bijdrage	Netto-invest. (jaar t)	Afschrijv. termijn	Lin/ Ann	Kapitaallast (3,5%, jaar t + 1)	Verv/ Nw	Jaar van uitvoering	nut
39	Civiele constructies	366.000		366.000		366.000	40	Ann	17.139	V	2018	E
40	Vervanging openbare verlichting	190.000		190.000		190.000	30	Ann	10.331	V	2018	M
41	Mobiele telefoons	49.560		49.560		49.560	3	Lin	18.255	V	2018	E
42	Locatie Talmaweg: kraan met stick en korf	134.067		134.067		134.067	7	Lin	24.515	V	2018	E
	Totaal 2018 - nieuw opgevoerd	739.627	0	739.627	0	739.627			70.239			
	Totaal investeringen 2018 (= structurele kap.last 2019)	2.492.085	225.000	2.717.085	0	2.717.085			273.814			
39	Rioleringen (mechanisch)	190.000		190.000		190.000	25	Ann	11.528	V	2019	E
40	Rioleringen (overig)	97.000		97.000		97.000	40	Ann	4.542	V	2019	E
41	Rioleringen (vrijverval) - na vaststelling GWRP (dekking Rioleringen middels belastingverhoging)	673.000		673.000		673.000	60	Ann	26.980	V	2019	E
42	Locatie Talmaweg: haakarm + kraan	226.225		226.225		226.225	7	Lin	40.236	V	2019	E
43	Locatie Talmaweg: drie zoutstrooiers	110.274		110.274		110.274	7	Lin	19.613	V	2019	E
44	Apparaatskosten		225.000	225.000		225.000	25	Ann	13.652		2019	
	Totaal 2019 - conform Meerjarenraming 2016-2019	1.296.499	225.000	1.521.499	0	1.521.499			116.550			
45	Civiele constructies	36.000		36.000		36.000	40	Ann	1.686	V	2019	E
46	Vervanging openbare verlichting	194.000		194.000		194.000	30	Ann	10.548	V	2019	M
47	Locatie Talmaweg: calamiteitenbus	41.500		41.500		41.500	7	Lin	7.381	V	2019	E
	Totaal 2019 - nieuw opgevoerd	271.500	0	271.500	0	271.500			19.615			
	Totaal investeringen 2019 (= structurele kap.last 2020)	1.567.999	225.000	1.792.999	0	1.792.999			136.165			
45	Rioleringen (mechanisch)	190.000		190.000		190.000	25	Ann	11.528	V	2020	E
46	Rioleringen (overig)	97.000		97.000		97.000	40	Ann	4.542	V	2020	E
47	Rioleringen (vrijverval) - na vaststelling GWRP (dekking Rioleringen middels belastingverhoging)	673.000		673.000		673.000	60	Ann	26.980	V	2020	E
48	Civiele constructies	11.000		11.000		11.000	40	Ann	515	V	2020	E
49	Vervanging openbare verlichting	150.000		150.000		150.000	30	Ann	8.156	V	2020	M
50	Locatie Talmaweg: twee maaiers	144.476		144.476		144.476	7	Lin	25.696	V	2020	E
51	Locatie Talmaweg: maaimachine met korf en klepel	103.549		103.549		103.549	7	Lin	18.417	V	2020	E
52	Werkplek hardware	60.000		60.000		60.000	4	Lin	17.100	V	2020	E
53	Apparaatskosten		225.000	225.000		225.000	25	Ann	13.652		2020	
	Totaal 2020 - nieuw opgevoerd	1.429.025	225.000	1.654.025	0	1.654.025			126.585			
	Totaal investeringen 2020 (= structurele kap.last 2021)	1.429.025	225.000	1.654.025	0	1.654.025			126.585			
45	Verplaatsing Kaap Rottumeroog	PM		PM		PM			PM		PM	
	Totaal PM - conform Kaderplan 2016-2019	0	0	0	0	0			0			
	Totaal investeringen nnb (= structurele kap.last nnb)	0	0	0	0	0			0			

Bijlage 3: Verklaring van afkortingen

3 D's	Drie Decentralisaties
Arhi	Algemene regels herindeling
AU	Algemene Uitkering (uit het gemeentefonds)
AZC	Asielzoekerscentrum
BAG	Basisregistraties Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BMWE	Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
D&H	Drank en Horeca
DEAL	Delfzijl, Eemsum, Appingedam, Loppersum
EMU	Europese Monetaire Unie
EU	Europese Unie
EZ	Economische Zaken
GIDS	Gezond in de Stad
GS	Gedeputeerde Staten
HR	Human Resources
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IKB	Individueel Keuze Budget
Iv3	Informatie voor derden
KCC	Klantencontactcentrum
MJOP	Meerjarig Onderhoudsprogramma
NAM	Nederlandse Aardolie Maatschappij
NCG	Nationaal Coördinator Groningen
ODG	Omgevingsdienst Groningen
OR	Ondernemingsraad
OV	Openbaar Vervoer
OZB	Onroerende Zaak Belastingen
P&C	Planning en Control
P&O	Personeel en Organisatie
PG&Z	Publieke Gezondheid en Zorg
PGB	Persoonsgebonden budget
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
VCPO-NG	Vereniging voor Christelijk Primair Onderwijs Noord Groningen
VRG	Veiligheidsregio Groningen
VTH	Vergunningverlening, toezicht en handhaving
VVE	Voorschoolse en vroegschoolse educatie
VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WO Deal	Werkorganisatie Deal
WOZ	Waardering onroerende zaken
Wsw	Wet sociale Werkvoorziening

